STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 08860

ODE TSU DER TOYB

Abraham Sutzkever

•

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation

AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

א. סוצקעווער / אָדע צו דער טויב

אָדע צו דער טויב

פון

א. סוצקעווער

גאָלדענע קייט

תל-אביב, 1955

א. סוצקעווער / אָדע צו דער טויב
פאַרלאַג די גאָלדענע קייט תל־אביב
צאַל עקזעמפּלאַרן — טויזנט

נדפס בישראל

A. SUTZKEVER / ODE TZU DER TOYB
Printed ln Israel, 1955

געדרוקט אין קאָאָפּ. דרוקעריי „אחדות״, תל־אביב

אָדע צו דער טויב

I

זעלטן, אַמאָל אין דער קינדהייט, באַווײַזט זיך קאָליריק און בלענדיק
אונטער די שטערן אַ מלאך, זײַן ניגון וועט נאָכשפּילן שטענדיק.
האָט זיך באַוויזן — אַנטרונען אויף יענער זײַט וועלטישן גדר,
איבערן הײמישן קוימען אַ סימן געלאָזן — אַ פּעדער.

גאָר ניט קײן פּשוטער מלאך, ווי קומט אים אַ ייִנגל אין זינען?
וווּנדער! אַ טויב איז די פּעדער אין שנייען־מאַגנעט פֿון באַגינען.
פֿלאַטערט די טויב ערשט־געבוירן, צו לערנען זיך — ניט קײן סעקונדע,
בײזקל זי פֿאַלט בײַ זײַן גאַניק אין זילבערנע שוועבונגען רונדע.

פֿינגערשע נעסטן פֿון ייִנגל דערוואַרעמען זי און זיי קושן.
וואָרקען מיט זוניקן אָטעם אויף ס׳נײַ אירע שנייִיקע פּליושן.
לערנט דער ייִנגל זי פֿליִען, אַ פּיק טאָן ווי אַרבעס דעם נעפּל.
— האָסט מיך געראַטעוועט, ליבער, — דערלאַנגט זי אַ קנײטש מיטן קעפּל —

וואָסער מתּנה פֿאַרלאַנגסטו, נאָר שלאָג זיך ניט לאַנג מיט דער דעה,
אפֿשר דעם סוד פֿון מײַן ווײַסקייט, אַן אייביקן שניי, אַ קמיע?
ענטפֿערט דער ייִנגל בגילופֿין: מײַן ליבינקע, בין איך דיר טײַער,
קום, אַז אַמאָל כ׳וועל דיך רופֿן אין רעגן אין שניי און אין פֿײַער.

II

קלאַנגען אין ליפּן געפאַנגען, ווי פּערל אין ימיקע שלעסער,
שטומען שוין טויזנטער יאָרן, און איבער דער שטומקייט — אַ מעסער.
— טײַבעלע, קינד פון דער קינדהייט, גיב לשון די ליפּן, גיב לשון,
הער דאָס געוויין פון די קלאַנגען, אַניט איז אַ חלום פאַרלאָשן...

פּלוצעם — אַ קוש מײַנע ליפּן. ווער בין איך, וווּ בין איך? די שלעסער
שליסן אַליין זיך פונאַנדער. די שטומקייט — צעשניטן פון מעסער.
פּערל און פּערל און פּערל, מיט ימיקע רוישן געהיימע,
רעגענען שוין פון די ליפּן, ס׳באַפאַלט מיך אַ פּערלנע אימה.

...גרילן, ווי שוסטערלעך, קלאַפּן די גראָזן אַרײַן אין מײַן שטערן,
ס׳קומט אויפן בוידעם אַ לאָנקע און לאָזט אויף מײַן באַק אירע טרערן.
ס׳קרייען געקוילעטע הענער לכּבוד אַ רגע פון טרויער.
שנייען צעגאַנגענע גיסן געצונדענעם ספּירט אין מײַן אויער.

ווער האָט פאַרשיכּורט די פינגער, זיי זאָלן באַשאַפן אַ שורה:
„אַלע וואָס ענדיקן לעבן פאַרזייען אין מיר זייער גבורה?"
— טײַבעלע, האָסט מיר געשאָנקען אַ בלעטל פּאַפּיר ווי אַ שפּיגל,
האָסט מײַנע ווערטער וואָס בלאָנקען מיר איבערגעשפּרייט מיט די פליגל!

III

בלעטל פּאַפּיר, ביסט אַ דענקמאָל, אַ נעסט בויט די טויב אין דײַן חומר,
בלעטל, אין דיר, ניט אין מאַרמאָר, איז אייביק דאָס פּנים פון טרוימער.
דאָ, צווישן אָפּקלאַנגען רויע, פאַרזונקענע, ליימיקע פאָרמען,
זאַמל איך זילבערנע זילבן, צו קענען מײַן טײַבעלע קאָרמען.

זונפאַרגאַנג זינגט אין אַ לעמפּל. און אונטערן מאַגישן לעמפּל
בוי איך פון ביינערנע קלאַנגען, באַגאָסן מיט בלוט מײַנס, — אַ טעמפּל.
ער האָט דאָס וואָרט ניט דערזונגען, אַזוי איז דאָס וואָרט ניט־דערשליפן!
גליט דער ווולקאַן פון פּאָעזיע פאַרזיגלט אין בראָנדזענע טיפן.

דאָ, מיט דער פּען, דירדזשיר איך אַן אייגענע, שטילע קאַפּעליע:
קומען אין רעגן נשמות און טריפן אַרײַן דורך דער סטעליע.
קאַרשן, פאַרמויערט איןביימער, באַפעל איך צו בײַטן די ערטער,
קומען אויף פּורפּורנע פיסלעך צו לעבן ווי קאַרשן אין ווערטער.

ווײַזט זיך אין טעמפּל אַ וואָרעם. אַזאַ צויבערײַ איז אים פרעמדלעך.
אמתע קאַרשן אין ווערטער צעראַצן זײַן גומען ווי זעמדלעך.
וואָרקעט די טויב ווי אַ שוועסטער: באַפעל, זאָלן קומען די קאַרשן,
דו ביסט די מאָם און דער מעסטער, פאַרשוווּנדענע זעונגען ירשן!

IV

טענצערין מײַנע, ווער ביסטו, צי האָט דיך געבוירן אַ פידל?
אונטער דײַן טאַנץ ווערט צעגראָבן מײַן גאָרטנדיק לײַב מיט אַ רידל.
קראַנק איז די קליינע, לונאַטיש, אין זילבערנעם נאַכטהעמד, ניט זעלטן
שווימט זי אַוועק ווי אַ כוואַליע אין קאַלטע, צעפּליעסקעטע וועלטן.

פול איז מײַן קאָפּ מיט רעצעפּטן צו היילן איר הימלישן פיבער —
האָט אַ לבנהדיק ייִנגל פאַרליבט זיך דערווײַל אין מײַן ליבער.
וואַרף אין אים שפּיזן ווי שאול — באַהאַלט זיך דער ייִנגל אין צווײַגן,
ווילסטו אים בינדן אין לידער — באַווײַזט ער דיר זילבערנע פײַגן.

טאָפּעלע שויבן באַשטעל איך צו שיצן מײַן גליק פון די מענער...
בלײַבן זיי גאַנץ ווי מײַן ליבע און זויבער און טאָפּל, נאָר י ע נ ע ר
שלינגט זי אַרויס פון די שויבן, פאַרנאַרט מיט אַ שיינער מתּנה,
איידער צו טאַנצן אין טעמפּל שוין טאַנצט זי בײַם ראַנד פון לבנה.

— טײַבעלע, זאָג דער לבנה, זי זאָל זיך ניט צו פיל צעברענען,
לערן די טענצערין פליִען, אַרומפליִען מוז מען דאָך קענען!
כ'וועל דיך באַלוינען מיט קערנער, וואָס יעדער צו דעם איז אַ בעלן,
זאָל זי ניט פאַלן אויף דערנער, אויב יאָ — אויף מײַן ברוסט זאָל זי פאַלן.

V

בויען און בויען דעם טעמפּל, מיט זוניקן שׂכל אים בויען!
קומט אין אַ פֿײַער דער טײַוול צו ברענגען מײַן טויב צום נסיון.
גראָ איז די זון. אַלע פֿאַרבן פֿאַרשפּינט ער מיט גראָע לישײַעס,
איבערגעברענט איז דער טעמפּל, ס׳אַנטלויפֿן די זײַלן ווי חיות.

קינדער, ווי גאָלדענע פֿייגל, צעלייגט ער אַצינד אין סקעלעטן,
סם אויף די ליפּן פֿון קלאַנגען, זיי זאָלן פֿאַרסמען פּאָעטן.
פֿנימער שטעקן אויף העלדזער ווי שאָטנס פֿון העק אין דער נידער.
גליקלעכע זענען די טויטע ווען אײַזן און פֿלייש זענען ברידער.

זומפּיק די ערד און דער הימל, און איך ביזן האַלדז בין געזונקען.
פֿײַער — און מיר אַזוי פֿינצטער. אַ שטיין מיט פֿאַרלאָשענע פֿונקען.
בלויז אין די גלייביקע פֿינגער דאָס בלעטל פּאַפּיר דאָס פֿאַרהיטע,
מוזן די פֿײַערן קניִען, זיי האָבן אויף דעם ניט קיין שליטה.

ווייס איך: די טויב איז דאָס בלעטל, וואָס לאָזט ניט פֿאַרגליווערן פֿינגער,
ווערטער, ווי אייניקלעך, זאָלן געדענקען די צײַט פֿון באַצווינגער.
טעג אָן דער טויב זענען מילבן, אַ לויב צו די לויטערע פֿאָרמען!
זאַמל איך זילבערנע זילבן צו קענען מײַן טײַבעלע קאָרמען.

VI

— יאָ, איך בין שולדיק, בין שולדיק, אַ זינד איז געווען צו פֿאַרלאַנגען,
זאָלסט מיר די טענצערין ברענגען צוריק צו די ערדענע זאַנגען.
תּהומיקער בראַנד האָט פֿאַרשלונגען איר יונגע איינמאָליקע בלאָקייט,
זיידן אַצינד מײַנע שלייפֿן מיט פּערל אין אַש — מיט איר גראָקייט.

— ניין, ביסט ניט שולדיק, ניט שולדיק, די טענצערין טאַנצט מיטן זעלבן
וואַרעמען טאַנץ פֿון דער יוגנט אין שמייכלענדיק־בלאָע געוועלבן.
וואַנדער פֿון איין לאַנד אין אַנדער, שנײַד־אָפּ מאַמע־ערד פֿונעם נאָפּל,
אויבן דער טאַנץ וועט דיר העלפֿן אַ נעם טאָן די וועלט אויף אַ גאָפּל.

— אויבן דער טאַנץ איז אַ חלום, וווּהין זאָל איך, טײַבעלע, וואָגלען?
אויגן פֿון טויטע ווי נעגל באַשלאָגן מײַן גוף און זיי נאָגלען
צו מײַן נשמה צום גאָרניט. מײַן ברויט און מײַן זאַלץ — אַ רויִנע.
אונטער די טריט איז מײַן היימלאַנד, באַשימלט מיט גראָז — מײַן מדינה.

— כ׳וועל מײַנע פֿליגל דיר אָנטאָן, אַרויסצײַען וועל איך די נעגל,
אָנבלאָזן וועט זיך מיט פֿרײַהייט אַ ווײַסער געדאַנק ווי אַ זעגל.
ביסט ניט בײַם טויט אין אַרענדע, די טעג וועלן קרײַזן און קרײַזן,
אייביק איז בלויז די לעגענדע און זי וועט אַ שמייכל באַווײַזן.

VII

וועלט. וואָס איז וועלט? בלויז איר ניגון איז כוואַליק און וואַלדיק און וועלטיק,
יאָמערט איר געטלעכער ניגון אין אָדערן מײַנע: געוועלטיק!
לעש איך דעם יאָמער מיט ימען, ס'באַגריסן מיך שטעט אומבאַקאַנטע.
שטיי! מיט אַ רעגן טערצינען האָט דאָ זיך אַ שפּיל געטאָן דאַנטע.

— מײַסטער פון גיהנום, צי ווילסטו זיך בײַטן אַ ווײַל מיט די גיהנומס?
איך וועל אין דײַנעם שפּאַצירן, און דו — אין די פײַערן יענעמס...
מינערן וועט עס ניט, מײַסטער, דײַן אייביקע, מאַרמאָרנע גלאָריע,
דו ביסט נאָך אַלץ אַליגיערי, דײַן גיהנום — נאָך אַלץ אַלעגאָריע.

מענטשן... ווּ זענען זיי, מענטשן! מקנא זײַן דאַרף מען די שטויבן,
בלויז אין די ווערטער פון א י י נ ע ם איז דאָ זייער גײַסט, זייער גלויבן.
ס'קלינגען בית־עלמינס — מע הערט ניט... פאַר מיר זענען זיי אַן אכסניה.
שטיי! ווי אַ לייב האָט הלוי מײַן בענקשאַפט געזונגען פון שפּאַניע.

העי, איר פּאָעטן, פּאָעטן, אָן אײַך איז דאָס לעבן אַ דרעמל,
ס'וואָלט דאָך שוין לאַנג אָן פּאָעזיע געקניט פאַרן טויט ווי אַ קעמל.
ס'וואָלטן סײַ מענטש און סײַ חיה געפּײַניקט זיך עלנטער, פרעמדער,
ס'וואָלט ניט מײַן טויב מײַן געטרײַע באַגלייט מיט אַ פליט איבער לענדער...

VIII

טענצערין, זאָג מיר ווו ביסטו? די האָר מײַנע פילן דײַן פלאַטער...
ענטפערן קאָן מיר די טויב ניט: אווו איז דײַן היים, דײַן טעאַטער?
ס׳ברענגט מיר אַמאָל דײַנע אויגן אַ סאַרנע אין זוניקע טויען,
ווער איז דער ציטער אין גאָרטן ווו ס׳בליִען שאַגאַלישע בלויען?

הינטערן וואַלד אין אַ רעגן ווער אָטעמט מיך אײַן רעגנבויגיק?
ווער איז די נאַקעטע כוואַליע — אָן גלידער און דאָך אַזוי בויגיק?
ווער איז די שנייען־לאַווינע צעגליט איבער פעלדזענע ראַנדן?
קושן די בריסט וויל אַן אָדלער, באַשיט זי אים באַלד מיט גירלאַנדן.

ווער איז דער שפיגל אין טרערן? ווער זענען די פנימער נײַע?
ווער איז די פרוי אינעם אָרון, די רויזן־באַדעקטע לוויה?
ס׳דרייען זיך, דרייען די רעדער און שלינגען און וויקלען מײַן שאָטן,
הײַנטיקן טאָג האָט אַ רידל אַליין זיך אין קבר פאַרשאָטן.

ווער איז די ווײַסע פאַרוואַנדלונג, וואָס קאָן ניט אַרוים פון בעריאָזע?
ווער איז דער אָפּהילך פון שטילקייט און ווער איז די שטילקייט די ראָזע?
ווערט מיר ניט ענטפערן קיינער? צי ברענען אין מיר משוגעתן?
הײַנטיקן טאָג האָבן שטיינער אַליין זיך פאַרשטיינט אין די גאַסן!

IX

ווײַט אין דער וועלט איז געפֿאַלן אַ שטיין־מעטעאָר און זײַן ניגון
האָט מיך געצויגן דורך דזשונגלען, ביז איין מאָל דערזע איך אים ליגן
פֿול מיטן ריח פֿון שטערן. דערבײַ האָט אַ לייב אויף אַ סקאַלע
ברומענדיק אויסגעשמידט גלעקער און פֿלאַם האָט צעשמאָלצן זיי אַלע.

ווער איז דער שטיין? איז מיר קענטלעך. מוזיק אונטער גאָלדענע ריפּן.
ס'הימלקינד רופֿט מיך בײַם נאָמען. עס ציִען זיך ליפּן צו ליפּן.
— א י ך בין די טענצערין, פֿרעג ניט... אַ לויב צו דעם לייב מיט זײַן ברומען!
אָנגעזאָגט האָט מיר דער קיניג דײַן קומען, דײַן קומען, דײַן קומען.

ס'גליווערן גלידער. ביז וואַנען מײַן גוף, דער אין ליבע פֿאַרברענטער,
אויסלעשן וועט זיך אין גאַנצן — אָ, שטיל מײַנע ליפּן, קום נענטער!
לאָזן איך וועל דיר אַ סימן: די לעצטע, דרײַ בלוטיקע טראָפּנס,
איידער עס וועט די לבֿנה מיר זײַן אַ מצבֿה צוקאָפּנס.

א י ך בין די שנייען־לאַווינע, די ווײַסע בעריאָזע, דער שפּיגל,
א י ך בין דער אָפּהילך פֿון שטילקייט, וואָס נעמט דיך אַרום אין אַן עיגול.
זאַמל די קלאַנגען, די בילדער, אַ הונגער וועט צינדן דײַן געגנט...
לעב זיי, באַלעב זיי און שילדער!
אַזוי האָבן מיר זיך געזעגנט.

X

אונטער אַ בוים לעבן ים־סוף. די כוואַליעס דערקלינגען מײַן אָדע.
שטיל. אין זײַן שאָטן — אַ מילשטיין, געדרייט פון דער זון מיט התמדה,
אָטעם איך היישעריק־דיונעס — די היטער פון צײַט און זכרון.
דאָ האָט דאָס פאָלק זיך געצויגן דורך פערציק תנכישע יאָרן.

מײַליקע טריט אונטער זאַמדן, און גרויס ווי דער מידבר די ציפער.
זאָלן די היישעריק־דיונעס אַנטפּלעקן די זוונגען טיפער!
וווּ זענען מײַנע פיר צענדליק, אין מידבר, צוזאַמען מיט יענע?
ביינער געבליבן, בלויז ביינער — גענאָד פון אַ בלינדער היענע?

וואָרקעט די טויב אויף מײַן אַקסל: גוט־מאָרגן! און איך וועל דיך פרעגן —
יאָרן דאָס זענען דען ביינער? אַ בלאָז און זיי שפּילן אַנטקעגן.
זאַנגען מיט קינדערשע אויגן באַוועגן זיך אונטער די דיונעס,
תחית־המתים פון זאַנגען, און אויבן — אַ וואָלקן מיט סטרונעס!

— טײַבעלע, ביסטו די זעלבע, די פליגל ניט גראָ, איז דאָס מעגלעך?
זאָל איך דאָ בויען מײַן טעמפּל, ווי איך האָב געבויט אים טאָג־טעגלעך?
זאָל איך מײַן צויבערדיק לעמפּל צעגרינען אויף ס'נײַ און צעבלויען?
— בויען און בויען דעם טעמפּל, מיט זוניקן שׂכל אים בויען!

1954

העלפֿאַנדן בײַ נאַכט

[נסיעה איבער אַפֿריקע, 1950]

*

אַלע רויִשן, אַלע קלאַנגען שלאָפֿן.
אונטער זיבן שטראָמען שלאָפֿט די שרעק.
און דער העלפֿאַנד שלאָפֿט אַזאַ מין שלאָפֿן,
אַז מען קאָן אים אָפּשנײַדן דעם עק.
אַלע רויִשן, אַלע קלאַנגען שלאָפֿן.
זײַ ניט אויפֿצוּוועקן מיט קיין העק.
אַלע רויִשן, אַלע קלאַנגען שלאָפֿן
אין די אויגן צווײ וואָס זענען אָפֿן —
אויגן צווײ פֿון גאָט וואָס זענען אָפֿן.

אַז איך האָב קיין מאַמען ניט אַפילו דאָ, בײַם נילוס, —
אפשר זאָל איך אויסבויען אַ קעסטל זיך פון יאַמש,
מיטן רויטן פעך פון מײַנע ווונדן אים פאַרקלעפן,
אינעווייניק מיטנעמען דעם אָפּשײַן פון אַ חלום —
און אַזוי, אויף דעם בּאַראָט פון זיפצנדיקן נילוס,
הוידען זיך ווי איבער שערבלעך גאָלדענע פון געצן,
ביז אַ קיניגס טאָכטער...

אָ, צעפלאַקערטע מאַלאַריע!

פֿאַרשוווּנדן איז די טענצערין —
פֿאַרשוווּנדן אין דער נאַכט.
צעגאַנגען ווי מוזיק.
נאָר דאָ, בײַם נילוס,
טאַנצן אירע אויגן
זאַלבעצווייט...

און „ער" וואָס יאָגט אַ „זי" בײַ נאַכט אין וואַלד,
און פֿילט ניט די פֿאַרסמטע פֿײַל פֿון קאַברע;
טויטערהייט איז פֿול אין אים דאָס לעבן,
זײַן האַרץ, אַ שוואַרצער אָדלער, ציט אים ווײַטער, —
אַזוי בײַם נילוס
טאַנצן אירע אויגן
זאַלבעצווייט...

אַ האַרץ אַ בלוטיקס פון אַ לייב
דערהויבן אויף אַ שפּיז —
צום גאָט פון רעגן.
דער גאָט פון רעגן שאַנגאָ —
זעט ניט,
וויל זיך ניט באַווייַזן.
די זון — דער פּאַנצער זייַנער —
שלאָגט מיט פּייַער
און ס'וואַסער פון די וואָרצלען — גלייַך אייַזן.

קומט אַרויס דער נביא,
בלאָזט אין האָרן,
און אַלע זייַנע אָדערן מיט אים צוזאַמען טאַנצן:
שאַנגאָ! שאַנגאָ!
פון ווילדערניש האָט אומגעקערט זיך א י י נ ע ר,
ווייַל ס'באַהאַלט אַ לייב זייַן האַרץ,
ווי דו באַהאַלטסט דייַן רעגן.
און האָסט דאָך ליב מע זאָל אַ האַרץ דיר ברענגען
אָקערשט פון אַ ברומענדיקן לייב.
דאָס האַרץ אַליין זאָל ברומען, ברומען, ברומען...

גאָט פון רעגן!
ס'ברומט דאָס האַרץ און בלוטיקט אויפן שפּיז,
דערבאַרעם זיך און שיק דייַן צונג — דעם וואָלקן —
און באַצאָל מיט זילבערגעלט פון וואַסער.

וואַסער.
וואַסער.
שענק אונדז וואַסער.
די שטרויסן לייגן אייער אָפּגעבאַקענע אין זאַמד,
ניטאָ אין זיי קיין טראָפּן, טראָפּן וואַסער.

און קוק זיך איַין אין די פאַרשפּיצטע
וויַיבערישע בייַכער —
אַנשטאָט בושמענער טראָגן זיי סקעלעטן.

באַהאַלט, נעם צו דעם בלישטשענדיקן פּאַנצער.
כ׳וועל טאַנצן אַרום שפּיז אַן אָפּשטעל,
טאַנצן טאָג און נאַכט,
ביז דו וועסט זיך וויַיזן.
טויטערהייט אַפילו וועל איך טאַנצן.
און וועסטו מיך אַ טויטן — טייטן,
וועלן מיַינע טרערן
טאַנצן אַרום שפּיז אַליין —
און ברומען:
וואַסער.
וואַסער.

ביז דו וועסט צוזאַמען מיט די טרערן,
צוזאַמען מיט די טראָפּנס פונעם לייבנהאַרץ וואָס פאַלן,
אין מיַינע אָרעמס פאַלן, פאַלן, פאַלן.

ווי לעבעדיקע שאָכפּיגורן דיריזשירט פון אומזין —
טאַנצן אין לבנה־צירק פיגמייען פון סאַכאַרע,
מיט מעסערס בלישטשענדיק פון בלוט,
שוואַרצזילבערדיקע לײַבער —
טאַנצן־אוים נקמה קעגן הויכקייט:

הויכקייט מוז צעשניטן ווערן מיט די רויטע מעסערס.
הויכקייט איז די נאַרישקייט, וואָס וויל דערגרייכן גאָט.
מיר, די קליינגעוויקסיקע, ווי הייִשעריקן־פרעסערס —
וועלן אַלע הויכקייטן צעפרעסן ביזן טראָט.

מיר צוקאַפּנס — אָדערן פון שטילקייט. מיר צוקאַפּנס —
אַ ברוסטיק ווייכער מעטעאָר, וואָס הייבט זיך
אין ריטעם פון דער וועלטבאַשאַפונג. הייבט זיך, פאַלט און ריזלט
אַרײַן זײַן שטערנבלוט אין מײַנע בייגיק-טויטע ווערטער.

אַ, ווונדערלעכער שטיין, דו האָסט פאַרבלאָנדזשעט
אַזוי ווי איך אין מידבר קאַלאַהאַרי.
ביסט ניט געוואָרן ווינציקער. ביסט ד ו.
יאָ, דו ביסט דערהויבן אין דײַן פאַלן.
צום ערשטן מאָל דערפילסטו גלי פון מענטש
און איך באַריר צום ערשטן מאָל די גלידער פון אַ גײַסט.

מיטן אומגעדולדיקסטן פון אַלע מײַנע פינגער
קלאַפּ איך אָן אין מעטעאָר: סטוק-סטוק.

...עמעץ לויפט מיר עפענען —
אַ רעגן אויף קלאַווישן.
מײַנע ליפּן ציִען זיך פאַרליבטע —
און קיינער איז שוין מער ניטאָ צעווישן...

אַזיס

אַ לאַנד ווו ביימער זעען אויס באַבלעטערטע חלומות...

אונטער זיי — אַ מאַן פון שוואַרצן מירמל.

רויטע ליפּן ברענען אויף זייַן פּום.
דאָס האָט אַ שלאַנג
טאַטויִרט איר אײפערזוכט אין שיינעם באַנטו-נעגער.

לעבן אים — די מילכיק ווייַסע ביינער פון זייַן פערד.
נאָר ער אַליין — ווי ער וואָלט שלאָפן.
ס'האָט דער שטאַרקער סם
פאַרמירמלט זייַנע גלידער.
און די נאַכטיקע היענע
דערוועגט זיך ניט דערנענטערן, —
האָט מורא פאַרן סם.

ס'קומט אויס: דער טויט איז מער קיין באַלעבאָס ניט אויף זייַן קרבן,
מיטן פענדזל קאָן ער אים ניט אָפּמאָלן אויף גראָ.
ווער וועט זיך פאַרנעמען מיטן טויטן באַנטו-נעגער?
ס'האָט מורא פאַרן סם די שוואַרצע קראָ.

פּלוצעם קומען יום־טובדיקע פייגל אין אַזים.
גאָלדענע!
זיי פליִען אויף אַ חתונה אַצינד.
רוען אָפּ אַ ווײַל אויף די באַבלעטערטע חלומות,
קלינגען מיט די הערצעלעך אין שײַנענדיקער מידקייט,
שימערן מיט פאַרבן, וואָס אַ מענטש איז זיי ניט ווערט,
סטראָיען אָן די פידעלעך...
און ווען זיי פליִען ווײַטער —
נעמען זיי מיט זיך
דעם טויטן רײַטער.
נעמען אויף דער חתונה
דעם שיינעם, טויטן רײַטער.

אין אָנהייב

אין אָנהייב איז געווען אַ שוואַרצער העלפאַנד.
זײַן העלפאַנדביין איז אויך געווען שוואַרץ
ווי ער אַליין.
פאַרן שטאַרבן האָט ער אין אַ טײַך
אַ העלפאַנדביין פאַרלוירן.
און אַזוי ווי ס׳האָט אין טײַך
געבאָדן זיך אַ רעגן־בויגן —
האָבן זײַנע פינגער
אָנגעכאַפּט דעם העלפאַנדביין, וואָס איז געווען זײַן רעטער.

אוים דאַנקשאַפט האָט דער רעגן־בויגן
אים געטאָן אַ קוש.
דעמאָלט האָט דער העלפאַנדביין
באַקומען אויגן, ציינער,
און איז געוואָרן מ ע נ ט ש —
דער עלטסטער פון די מענטשן.

און ווי דער עלטסטער מענטש
אַזוי בין איך:
שוואַרץ, ווי יענער העלפאַנדביין,
און רעגן־בויגן־ליכטיק.

זאָגט דער קיניג זונגאַ
צו די קינדער:
— זאָל דער, וואָס וויל אַ קיניג ווערן
ענטפערן געשווינדער:
וואָס פאַר אַ קאָליר איז גאָט?

זיי רופן אָן קאָלירן...

און ס׳לאַכט דער קיניג זונגאַ ווי אַ שאַרבן:
— קיינער איז ניט ווערט צו זײַן אַ קיניג,
ער איז ניט ווײַס,
ניט שוואַרץ,
ער האָט קיין פאַרב ניט,
און דאָך האָט ער באַשאַפן אַלע פאַרבן.

העלפֿאַנדן בײַ נאַכט, ווי שווערע גײַסטער
וואָס קומען איינער נאָכן צווייטן
באָדן זיך אין טײַך,
זענען ניט קיין העלפֿאַנדן,
זיי טראָגן בלויז אַ מאַסקע.
איך, דער יעגער פֿון די נעכט,
וואָס האָב געזען ווי שטערן
פֿאַרוואַנדלען זיך אין אַנטילאָפּן —
האָב אַמאָל בײַם וואַסער
נאָכגעלויערט, צווישן גראָז, אויף זיבן
לבנהדיקע העלפֿאַנדן
וואָס ציִען זיך צום ברעג.

יעדער האָט אַ ווײַל באַטראַכט דעם טײַך
צי קיינער זעט ניט,
און אויסגעטאָן די העלפֿאַנדישע מאַסקע.
אויסגעטאָן די אויערן, די ציין, די לאַנגע נעזער —
און ס׳האָבן זיך אַנטפּלעקט פֿאַר מײַנע אויגן
זיבן מיידלעך.
זיבן מיידלעך שנײַדן־אויף דאָס וואַסער מיט די בריסט,
בייגן זיך ווי רייצנדיקע שטראַלן,
שווימען, שווימען.

כ׳האָב געוווּסט: זיי וועלן באַלד צוריקשווימען, און אָנטאָן
די אויערן, די נעזער — ווערן העלפֿאַנדן אויף ס׳נײַ.

און שטילער פון אַ שלאַנג בין איך דערקראָכן צו די מאַסקעס,
מיטגענומען איינע און באַהאַלטן זיך צוריק.

און ווען די זיבן מיידלעך, אין אַ הילעניש פון פּערל,
האָבן זיך גענומען אָנטאָן אין די העלפאַנדקליידער —
האָט פאַר איינער אויסגעפעלט אַ מאַסקע, און פאַרבליבן
איז זי נאַקעט אויף אַ שטיין, מיט ציטעריקער הויט,
אָן אַ פריַינד, אָן צערטלעניש, אָן לאַסקע.

און איך, דער יעגער,
האָב חתונה געהאַט מיט איר — אַ מיידל אָן אַ מאַסקע.

ווי שיף־סקעלעטן אויפן דעק פון ים —
ליגן דאָ די העלפאַנדן מיט ברייט צעפראַלטע בײַכער,
אין וועלכע די לבנה קומט געבוירן אירע קינדער...

די שוואַרצע פעלדזן אַרום זיי — מצבות
מיט עפּיטאַפן זילבערנע, אין קלוגן העלפאַנד־לשון.

קיינער ברענגט זיי ניט אהער. זיי שפּאַנען
איינציקווײַז דורך וויינענדיקע וועלדער
חדשים, יאָרן, ווען עס קומט די צײַט פון זייער שטאַרבן.

אַט אַ שפּאַנט אַ העלפאַנד.
זײַנע פיס — פיר דומפּע דונערן —
פויקן אויס דעם שטויב פון זײַנע יאָרן די צעקנייטשטע.

נאָר אויפן רוקן רײַט שוין די געשטרײַפּלטע היענע.
און ווען ער וועט זיך אויסקלײַבן בשלום זײַן געלעגער —
וועט זי אים די אייגעלעך די קינדערשע פאַרצוקן,
און ס׳וועלן אים אַראָפּזועגן דעם העלפאַנדביין —
די זעגער.

ווער עס קאָן די קונסט פון טאַטוירן
מיט אַ צײַנדל פון אַ שלאַנג ווי איך,
ווער עס קאָן די קונסט פון טאַטוירן —
אים זענען אונטערטעניק די קאָלירן.

קאָלירן זענען ליבשאַפטן. קאָלירן
זענען טרערן פונעם גאָט מאַזאַמבי.
ווער עס קאָן די קונסט פון טאַטוירן
מיט אַ צײַנדל פון אַ שלאַנג ווי איך,
קאָן אין לײַב אַרײַנלאָזן קאָלירן —
די טרערן פונעם גרויסן גאָט מאַזאַמבי.

אַ בלינדער פרוי, מע האָט געמוזט זי פירן,
האָב איך אויסגעטאַטוירט אַ קינד.
און מיט אַ מאָל: — די מאַגיע פון קאָלירן! —
ס׳איז די בלינד־געבוירענע ניט בלינד.

אין דעם שאָטן פון אַ טויטן קיניג
האָב איך אויסגעטאַטוירט אַ קיניג.
און דער שאָטן איז געוואָרן קיניג!

דער אַלטער, שוואַרצער קיניג וויינט.
זײַן פּישוף־מאַכער זאַמלט
די טרערן אין אַ מײַערקעפּל.
און דערבײַ זײַן שרײַבער
פֿאַרקריצט דעם קיניגס ווערטער אין אַ טאָוול:

— נעמט מײַן קרוין
און טוט זי אָן דער פּעלדמויז,
ווײַל צו איר געהערט מײַן לײַב.
שׂונאים האָב איך אונטערטעניקט ווי אַ סטאַדע זעברעס,
מיטן בליק צעשמאָלצן זיבן לענדער,
צוגעצויגן ווײַבער ווי אַ לעפּל האָניק — בינען,
און איצטער זאָג איך:
נעמט מײַן קרוין
און טוט זי אָן דער פּעלדמויז,
ווײַל צו איר געהערט מײַן לײַב
צוזאַמען מיט די שׂונאים.
צוזאַמען מיט די זיבן לענדער,
זשומענדיקע ווײַבער.

דער אַלטער, שוואַרצער קיניג וויינט.
זײַן לעצטע טרער בלײַבט הענגען
איבער פּולן מײַערקעפּל.
און דערבײַ זײַן שרײַבער
פֿאַרקריצט דעם קיניגס ווערטער אין אַ טאָוול:

די זון גייט אויף, גייט אונטער,
און אויף מאָרגן קומט זי ווידער.

לבנה קומט, גייט אונטער,
און אויף מאָרגן קומט זי ווידער.

דער מענטש גייט אויף, גייט אונטער,
און אויף מאָרגן — קומט ניט ווידער.

דער שוואַרצער קיניג ווייַנט ניט מער.
איצט ווייַנען זיַינע לידער.

דער אייביקער

דאָרטן, ווּ דער פֿײַעראָקס — די זון —
שלעפּט אַ רויִטן וואָלקן ווי אַ ריזיק אָקער־אײַזן,
הויערט בײַ זײַן חיה־הייל אַ נאַקעטער.
זײַן פּנים —
ווי אַלע זקנים, זינט עס לעבן זקנים אויף דער ערד,
וואָלטן אים פֿאַרמשפּטנט ערב טויט די קנייטשן זייערע
צוזאַמען מיט די לעצטע טרערן אויסגעלייזט פֿון טרויער.

די מענטשן דאָ, וואָס צווייטשערן ווי פֿייגל,
רופֿן אים: דער אייביקער.
און איטלעכער האָט מורא
פֿאַרבײַצוגיין זײַן הייל.
אחוץ די בלינדע —
ווײַל בלינדע ווערן זעעוודיק אין רויך פֿון זײַנע בליקן.

די מענטשן דאָ, וואָס צווייטשערן ווי פֿייגל,
ווייסן, אַז דער אייביקער איז עלטער פֿונעם רעגן,
עלטער פֿונעם היישעריק,
עלטער פֿונעם גיהנום.

ער האָט זיך ניט געשאַפֿן אין אַ בויך
ווי דו, ווי אַלע,—
בײַכער זענען קברים,
ווּ אין צורה פֿון אַ מענטש
ווערט דער טויט באַשאַפֿן
מיט אַ קעפּל אַ באַקרײַזלטן.

די מענטשן דאָ, וואָס צוויטשערן ווי פייגל,
שווערן זיך:
דער אייביקער וויל שטאַרבן נאָר ער קאָן ניט.
ס׳פּײַער וויל אים העלפן —
דערגרייכט עס ניט זײַן הויט.
די ברילנשלאַנג וויל העלפן —
איז אויסגעוועפּט איר טויט.
זי בײַסט און בײַסט און קאָן אים ניט פאַרסמען.

אָן עדות איז די טיגערין
וואָס לעבט מיט אים צוזאַמען.

ליבשאַפּט

דער עלטסטער פֿון באַסוטאָ־שבט
ברענגט אַ שאַרבן ווײַן,
און זײַנע שוואַרצע שמייכלרינגגען
פֿאַלן אינעם בעכער:

— זאָל מײַן האַר ניט ציטערן,
באַנעצן זײַנע ליפּן.
דער ווײַן איז איינציק אין דער וועלט,
איז ווײַן פֿון שלאַנגענטרערן.

זאָל מײַן האַר ניט ציטערן,
שלאַנגען האָבן טרערן.
זיי וויינען זייער ליבשאַפּט אויס ווי מיידלעך
אין די נעכט.
זיי זענען זיס און רויט ווי שפּיצן בריסט.

זאָל מײַן האַר ניט ציטערן,
שלאַנגענטרערן דאַרשטן.
זאָל ער טרינקען. ס׳איז דער ווײַן פֿון אַלע ווײַנען בעסער.
וועט די ליבשאַפּט אין זײַן מוסקל שפּילן ווי אַ מעסער,
און ס׳וועט ניט זײַן דער לאַנגער וועג אומזיסט...

פּאַטער זע:
דער טאָג ליגט אויסגעצויגן בײַם געצעלט,
ווי אַ שטאַרבנדיקער העלפֿאַנד מיט די פּיס צום הימל.
און ס׳ברענען די פֿלאַמינגאָס אויפֿן טײַך, ווּ אונדז אַנטקעגן
שווימען אָקסן.
דרײַיצן אָקסן ווי די יאָרן מײַנע.
דרײַיצן אָקסן, מיטן מאַלפּע־סוחר אין דער שפּיץ,
אָפּצוקויפֿן דײַן געטרײַע טאָכטער.

פּאַטער, הער:
די אָקסן קלינגען מיט די שווערע גלאָקן.
און דער מאַלפּע־סוחר אין דער שפּיץ
וויל מיט זיי צעאַקערן
די בייטן פֿון מײַן לײַב.

די טויטע מאַלפּעס וועלן אים ניט שווײַגן.
די לעבעדיקע —
וועלן אים פֿאַרשילטן פֿון די צווײַגן.

ליד פון אַ קראַנקער מיידל

נאָכן טויט וועט פון מײַן בויך
אַרויסשווימען אַ וואַלד,
און איך אַליין וועל וווינען אינעם וואַלד.

מײַנע קושן וועלן ווערן פייגל,
און איך אַליין וועל זינגען
פון די פייגל.

כ׳וועל אָנטאָן זיך אין קלייד פון אַ גאַזעלע,
אַ יונגער יעגער וועט דערזען
און מיינען: אַ גאַזעלע.

נאָר איידער ער וועט אָנציִען זײַן פײַל,
וועל איך געשווינד זיך אויסטאָן אויפן גראָזיקן געלעגער,
און די פײַל, געשפּאַנט אין דינעם בויגן פון מײַן ברעם,
אַרײַנלאָזן אין יעגער.

ליבעליד

דאָס פײַער איז די פרוי פון שטורעם.
די, וואָס איך האָב ליב, —
איז די פרוי פון מײַנע טרערן.
טרערן, וואָס פאַרבינדן
מײַן נשמה מיטן גאָט מאַארי,
ווי די טריט פון ליבע־אָקסן וואָס פאַרבינדן מענטשן.

שיינע, האַק מיך אָפּ די הענט,
אויב זיי וועלן טויגן דיר פאַר אוירינגען אין אויער.

שענק מיר, פרוי, דײַן צוקונפטיקע גרויקייט,
און כ׳וועל זיך פרייען וואָס איך בין אַ גרויער.

די שענסטע

ווילסטו זען די פרוי וואָס קיינער זעט ניט,
און וואָס איר שיינקייט
שענקט זי אַלע פרויען —
זײַ אַ מאַן!
פאַרשטעל זיך פאַר אַ טיגער
און קוק אַ מאָל אַרײַן
אין לינקן אויג פון שוואַרצן טיגער.

דאָרטן לעבט די פרוי די שענסטע,
וואָס דער טיגער האָט פאַרשלונגען.
דאָרטן טאַנצט די פרוי די קלענסטע,
ווי עס טאַנצט אַ בליץ אין רעגן.
טאַנצט דעם בויכטאַנץ דיר אַנטקעגן
און זי טאַנצט אַרײַן אין לעבער!

פול איז היינט דער טײַך מיט קראָקאָדילן,
און עס בענקט אַ פרוי מיט מיר צוגלײַך.
צווישן אונדזער ליבע שטראָמט דער טײַך,
פול מיט שטורעם, טויט און קראָקאָדילן.

װעל איך שווימען צווישן ציין און פילן,
אַז אויף יענעם ברעג, מיט מיר צוגלײַך,
בענקט אַ פרוי. וועט ליב מיר זײַן דער טײַך
פול מיט שטורעם, טויט און קראָקאָדילן.

אַלע כוואַליעס וועלן זיך צעשפּילן
מיט די מוסקלען פון איר לײַב צוגלײַך,
מיך באַגלייטן צו דעם ברעג פון טײַך
צווישן קראָקאָדילן, קראָקאָדילן.

און אויך דעמאָלט ווען איך וועל דערפילן:
מײַנע הענט און פיס מיט מיר צוגלײַך
זענען רויטע בליצן אויפן טײַך,
זענען אין די ציין פון קראָקאָדילן —

וועל איך... ניין, דאָס וועט מײַן בלוט ניט שטילן!
אָט איז שוין דער ברעג מיט איר צוגלײַך,
און זי טאַנצט אַ נאַקעטע בײַם טײַך —
בלינדע זענען אַלע קראָקאָדילן!

ניט פון אַלטקייט בין איך גראָ.
און ניט ווײַל ביי די קראַטן
זשומעט שוין די פליג טסע־טסע.
אַ רויך פון ליבע־פײַער
באַצויגן האָט עס מײַנע האָר
מיט גראָקייט.

פאַרמאַך די אויגן.
זאָלן דײַנע בריסט
וויינען אַנשטאָט זיי מיט מילך אין וויגל,
ווען איך וועל הענגען ווי אַ פלעדערמויז
מיטן קאָפּ אַראָפּ
אין קליינעם שפּיגל.

זינט ביסט ניט אין מײַנע אָרעמס דאַרף איך ניט די שטערן,
לעב איך אויף דער אומעטיקער ערד מיט צוויי נשמות.

אונדזער קינד האָט ניט באַוויזן אויסצווזינגען: מאַמע,
פאַרבליבן איז עס האַלב אין דיר און האַלב אין מיר. אויף שטענדיק!

טײַערער, ס׳האָט ווי די זון אין ים
פאַרקלענערט זיך די וועלט. און בלויז מײַן ליבשאַפט
ווערט אין דער פאַרקלענערונג אַלץ גרעסער.

מע זאָגט: כ׳בין שיין. ווען דו וואָלסט זאָגן: מיאוס,
וואָלט ליבער מיר געווען ווי דער „שיין״.

בײַם עסן קוקורוזע דאַכט מיר,
ס׳זענען דײַנע ליפּן.

ס׳דערמאָנט מיר אין דײַן מענלעכקייט
דער שטורמיש־רויטער אָקס.

אין לייבנברום דערפיל איך
דײַנע מעכטיקע באַגערן.

זינט ביסט ניט אין מײַנע אָרעמס דאַרף איך ניט די שטערן.

ערגעץ אין דער טיפעניש פון קימבערלי,
אין קראַטערס,
און וווּ נאָר ס׳בליצט די מאַמע־ערד
מיט פּישופדיקן צוזאָג —
טאַנצט אַ דימענט־מיידל הינטער פענצטער פון איר פּאַלאַץ.

טאָג און נאַכט, ווי דאָרשטיקע טערמיטן,
ציִען זיך צו איר פאַרליבטע מענער,
בלאָנדזשען צו איר שמייכל רויט צעפלאַקערטע פון תּאווה,
זעצן מיט די האַמערס אין איר פּאַלאַץ,
טוען תּפילה:

דימענט־מיידל,
יונגינקע לבנה אין דער ערד,
לאָז קושן דײַנע פּיס
די מידע שקלאַפן.
עס וואַקלען זיך די טויערן צו דיר פון שווערן האַמער
און דײַן פאַרליבטער אין שוין טויט פון ליבע.

נאָר די וואָס טוען תּפילה מיט די שוויים באַדעקטע האַמערס —
פאַלן מיט געפלאַצטע הערצער
בײַ די שוואַרצע טויערן.

און זי טאַנצט ווײַטער,
מאַניעט אַ געפאַנגענע אין היכל.

טאָג און נאַכט, ווי דאָרשטיקע טערמיטן,
ציִען זיך פאַרליבטע צו איר שמייכל.

דערמאָנונג פון אַ זולו

I

— כ׳וועל זײַן דײַן ווייב! האָט מיט אַ ציטער ענדלעך
פאַרטרויט מיר די, וואָס זי האָב איך אַמאָל געליבט
אומענדלעך,
די שיינע, וואָס איז פּראַכטיק ווי אַ גאָלדרינג אויף אַ פוס.
כ׳וועל זײַן דײַן ווײַב, אַרײַנשטעלן דײַן נאָמען אין מײַן אויער,
סײַדן וועסט אַ לייב צו אונדזער חתונה מיר ברענגען.
ווי זונפאַרגאַנג אַ לייב!
אַזוי דער ווילן פון מײַן פאָטער.

II

די טרערן אויף איר באַק, ווי זילבערשופּן בײַ אַ פיש,
געווען זענען מיר עדות פון איר ליבשאַפט.
און דערפאַר —
האָב איך די זעלבע נאַכט באַשמירט
מיט קאָברע־סם די שפּיזן,
און אירע אויגן, צוויי פלאַמינגאָס,
האָבן מיך באַגלייט
אינעווייניק, אין די צײַן פון דזשונגל.

III

— — — פּלוצעם שײַטערט צווישן גראָז אַ לייב,
אַזוי ווי ס׳וואָלטן
אַרויסגעשפּרונגען זײַנע ריפּן ברומענדיקערהייט.
אַ לאָז מײַן שפּיז,
און מיטן שפּיז אין ברוסט — אויף מיר דער קיניג.
מיר קנוילן זיך אין גראָז.
צוזאַמען שטראָמט
מענטשנבלוט און לייבנבלוט,
ביז וואַנען ס׳האָט דער לייב
אַנטליִען מיר זײַן מאַכט
אים צו באַזיגן.

IV

דאָס גאַנצע דאָרף, צוזאַמען מיט די שטערן,
האָבן אונדז באַגעגנט מיט אַ טאַנץ. מ׳האָט אָפּגעבראָטן
לייבנפלייש און יעדער האָט באַלעקט זיך.
דאָס רעכטע אויג פון לייב האָב איך געגעסן,
זי — דאָס לינקע.
שפּעטער, אויף זײַן פעל דער אָפּגעשוונדענער,
אין שטיבל,
האָבן מיר אַזוי געליבט זיך, — אַז דער טויטער לייב
איז לעבעדיק געוואָרן און מיטביידן אויפן קאַרק
אַנטלאָפן אין דער פינצטערניש אַ פײַערדיק צעהיצטער.
די פרוי האָט מיך געביסן: האַלט מיך שטאַרק!
און ס׳דאַכט זיך מיר, אַז אויפן לייב מיר רײַטן נאָך ביז איצטער.

ביַים טײַך טוגולאַ איז געגאַנגען ברענגען האָלץ אַ מיידל,
אַלע ביימער זענען קאַלט און נאַס געווען ווי פיש.
פּלוצעם האָט אַ דונער, אין זײַן האַנט אַ האַק פון זילבער,
דערזען די מיידל. זי איז אים געפעלן.
די קליינע האַק פון זילבער האָט אַ לאַך געטאָן אין וואַלד,
און די מיידל זעט אַ קופּע צווײַגן.

זאָגט די מיידל:
— גוטער מענטש, ווי זאָל איך דיר באַדאַנקען?

זאָגט דער דונער:
— זײַ מײַן כלה, דאָס וועט זײַן אַ דאַנק.
אַז גאָט וואָלט זען די אויגן דײַנע
און דעם שיינעם בויך,
וואָלט ער זיך צעוויינט פון גליק, וואָס ער האָט דיך באַשאַפן.

און ער נעמט אַ בליץ און מאַכט אַ נאָזרינג
און דעם נאָזרינג טוט ער אָן דער מיידל.

זאָגט די מיידל:
— איך זאָל זײַן דײַן כלה,
מוז איך וויסן, ליבער מענטש, דײַן נאָמען.

זאָגט דער דונער:
— ס'איז מײַן נאָמען דונער.
ניטאָ דײַן גלײַכן צווישן וואָלקנמיידלעך.

אַז גאָט וואָלט זען די אויגן דײַנע
און דעם שײנעם בויך,
וואָלט ער זיך צעווײנט פון גליק, וואָס ער האָט דיך באַשאַפן.

און ער נעמט אַ רעגנשנור
און טוט זי אָן אין פּערל.

זאָגט די מײדל:
— איך בין פלײש און בײן,
און ווי דײַן קופּע צווײַגן אין אַ פײַער
וועלן זיך פאַרלעשן מײַנע אויגן.
זע, אָט שווימט אין טײַך טוגולאַ פּונקט אַזאַ ווי איך,
אָנגעטאָן אין זעלבן נאָזרינג,
אָנגעטאָן אין פּערל,
יענע איז פון זעלבן פלײש ווי דו
און וועט דיך ליבן...

בײַם טײַך טוגולאַ זעט מען נאָך ביז הײַנט די קופּע צווײַגן.
אונטער זײ אַ קבר. אַז דו גײסט פאַרבײַ גיב אַכט:
אויבן װײנט אַ דונער טאָג און נאַכט.

צו אַ בוים

ליבער, זינגענדיקער פרײַנד אין ווייכן טונקל-גרין,
ווי די מילדע אויגן פון מײַן כּלה — טונקל-גרין.
ווי די אויגן פון מײַן כּלה, וואָס איך האָב פאַרלוירן —
לאָז בײַ דײַנע פיס מיך ליגן אונטער טונקל-גרין,
ליבער, זינגענדיקער פרײַנד אין ווייכן טונקל-גרין,
ווי די אויגן פון מײַן כּלה, וואָס איך האָב פאַרלוירן.

ווען איך שפרייט די פינגער צו די רינגען פון דײַן האַרץ —
הער איך ווי עס קלאַפּט די ליבשאַפט אין מײַן כּלהס האַרץ.
ליבשאַפט פון דער כּלה מײַנער, וואָס איך האָב פאַרלוירן.
בוים-געליבטע! זינגענדיקער פרײַנד אין טונקל-גרין,
אַ, ווי גליקלעך וואָלט איך זײַן מיט דיר אין טונקל-גרין,
ווען אַ קינד — אַביימעלע וואָלסט דו פון מיר געבוירן!

קליינע קינדער פאַלן מיטן רעגן פון די וואָלקנס.
ניט די וואָלקנס האָבן זיי געבוירן.
וואָס וועט זײַן?
ס'האָבן זיי געבוירן וואָלקנפרויען, —
יונגע מאַמעס, וועלכע האָסט פאַרשלונגען.

די יונגע מאַמעס זענען דײַנע. אונדזערע — די קינדער.
זיי פאַלן מיטן רעגן, מיטן שטורעם.
וואָס וועט זײַן?
זיי מישן זיך צוזאַמען מיט די קינדער פון דער ערד,
זיי ווערן יונגע מענער, שיינע פרויען.

די טויטע מאַמעס בענקען נאָך די קינדער.
און אַלע מענטשנליפּן זענען דײַנע.
וואָס וועט זײַן?
דערלאַנגסט אַ בלאָז —
אָט גראָען שוין ווי זאַלץ די שוואַרצע פאַרבן.

ס'דערנענטערט זיך דער סוף. מיר אַלע שטאַרבן.

קריגער, טונק אין אונדזער בלוט די פֿײַלן,
וועט פֿאַרלירן זײַנע פּים דער שׂונא.

אונדזער בלוט איז ניט פון טאַטע-מאַמע,
נאָר אַ שפּײַ פון גאָט אין האַלבע גלידער.

אַז מיר שטאַרבן, זידט די ערד ווי שוועבל,
אונדזער בלוט קאָן אונטערצינדן וואַסער.

קריגער, טונק אין אונדזער בלוט די פֿײַלן,
וועמען אַזאַ פֿײַל באַגעגנט — לעבט ניט.

בלויז באַרירט פון שאָטן — יענער לעבט ניט.
קיינעם ניט באַגעגנט, בלײַבט אַ פֿײַער.

בליצפייגל אין הויכער נעסט פון דונער
זינגענדיקע פאַלן טויט אין אָפּגרונט.

מיר אַליין, מיר האָבן ניט קיין פינגער,
קעגן שׂונא קאָנען מיר ניט אײַלן — —

קריגער, טונק אין אונדזער בלוט די פֿײַלן!

דעם רעגן־בויגן גייט ניט אָן. זײַן פּיל־קאָלירטע שווערד
פֿאַרהאַלט דעם רעגן. זאָגט אים: בלײַב אין הימל.
און מיר באַגייען זעלבסטמאָרד אין די קנייטשן פֿון דער ערד,
עס אײַלט שוין די היענע גרין ווי שימל.

דעם רעגן־בויגן גייט ניט אָן.

די ביקסן־טרעגער מיט די ווײַסע שקלאַפֿערישע הינט
פֿאַרנאַרן אונדז אין גאָלדמינעס מיט אַלע סאָרטן דריידלעך.
דעם רעגן־בויגן גייט ניט אָן, אַז אונדזער בלוט צערינט,
און אַז עס קוילען זיך אַליין די מיידלעך.

דעם רעגן־בויגן גייט ניט אָן.

אָ, פֿויגל אינסינגיזי, וואָס ביסט קלענער פֿון אַ צאָן,
דערצייל פֿון אונדזער זעלבסטמאָרד אין דײַן קיניגרײַך די געטער.
דעם רעגן־בויגן גייט ניט אָן. גייט שווידערלעך ניט אָן.
דערלויבן וועט ער גיין דעם רעגן — שפּעטער.

דעם רעגן־בויגן גייט ניט אָן.

דער היישעריק האָט שוין אַרומגעביסן אונדזער פלייש.
ער האָט געמיינט:
מיר זענען זאַנגען, זאַנגען.

די ווייכע אויגן פון די אייזלען
שווימען אין זײַן בלוט.
ער האָט שוין אויפגעפרעסן
אַלע שאָטנס פון די ביימער.

ער האָט שוין אויפגעפרעסן די לבנה.
זי שלאָגט מיט דימענטן פון זײַנע פליגל.
די שטערן קני‌ִען: מיר'ן זײַן דיר שקלאַפן!
אַצינד האָט זיך דער היישעריק אַ לאָז געטאָן צו גאָט...
צו גאָט, וואָס האָט דעם היישעריק באַשאַפן.

אַזוי ווי קאָרן איז דאָס ברויט פֿאַר מענטשן,
זענען מענטשן ברויט פֿאַר די דעמאָנען.

זיי אַקערן מיט אונדזערע סקעלעטן און פֿאַרזייען,
ווי אַ הויפֿן זינגענדיקן שטויב די מענטשן־קערנער.

פֿלייצנדיקע הענט פֿון רעגן
ציִען אונדז אַרויס...

נאָר קוים באַוויַיזן מיר צו זאָגן: מאַמע,
אַ לעק צו טאָן דעם האָניק פֿון די שאָטנס,
איידער נאָך מיר ווייסן וואָס צו מאָנען —
זענען מיר שוין ברויט פֿאַר די דעמאָנען.

דעריבער זענען פֿול און צייַטיק
די נקמה־טרערן.
נקמה־טרערן שפּריצן ווי די פֿונקען בײַ אַ לייבין,
וואָס געפֿינט ניט מער אין הייל
די לייבעלעך
די קינדער.

נקמה־טרערן פֿינקלען איבער מײַלן,
מיט זייער סם באַגילדן מיר די פֿײַלן
און די פֿײַלן שיקן מיר אַוועק צו יענע טראָגנען,
ווו מיר זענען ברויט פֿאַר די דעמאָנען.

ווער באַשאַפט דאָס גראָ אין דײַנע האָר?
דו ווייסט ניט, ברודער:
צווישן ערד און הימל הענגט אַ שפּינראָד,
אויפן שפּינראָד הענגט דאָס גראָע פײַער,
דערנעבן, אויף אַ וואָלקן,
זיצט דײַן אייגענער סקעלעט,
וואָס בלויז די גסיסה דײַנע איז אים טײַער,
און שפּינט פאַר דײַנע האָר
דאָס גראָע פײַער.

דו, מיט לייבנבלוט געזאַלבטע בײַ אַ רויטן שײַטער,
זאַט מיט פלייש און ליבע ווי אַ טראָגעדיקע פרוי —
נענטער, נענטער, צו דײַן האַר דעם יעגער!
אַצינד, ווען די היענע גרייט שוין זאַלץ פאַר מײַנע מוסקלען—
אָ, נענטער, נענטער צו דײַן האַר דעם יעגער.

שטאַרבט אַ מאַן —
בײַ זײַן לוויה זוכט די פרוי אַ צווייטן.
קינדער מיינען: זיי האָבן געבוירן זיך אַליין.
אַ מענטש האָט ליב אַ מענטש אין שפּיגל.
דו — וועסט ניט פאַרראַטן.
דו, מיט לייבנבלוט געזאַלבטע בײַ אַ רויטן שײַטער,
וועסט נידערן צוגלײַך מיט מיר אין קיניגרײַך פון טויט,
ווו ס׳געיעג וועט אָנגיין ווײַטער, ווײַטער — —

לאַך ניט פון משוגענעם. זײַן גײַסט איז אַ פֿאַנטערע,
וואָס יאָגט זיך אין אַ ברענענדיקן וואַלד נאָך זיך אַליין.
עסן עסט ער ניט קיין חיה —
נאָר זײַן אייגן לײַב.
טרינקען טרינקט ער ניט קיין וואַסער —
נאָר זײַן אייגן בלוט.
און זײַנע אויגן זענען אויס ווי העטעלעך פון קינדער,
וואָס בענקען נאָך אַ מאַמע.
יאָ, אַ מאַמע.

לאַך ניט פון משוגענעם. קאַפּויער וועט זיך שטעלן
ס׳געלעכטער, ווי די פֿעדערן די גלאַטע בײַ אַ שטרויס,
ווען זיי דערפֿילן איבער זיך דעם שאָטן פון אַן אָדלער.
אומזיסט וועט זײַן דײַן תּפֿילה,
און דײַן פֿײַלן־בויגן — שפּינוועבס.
י ע נ ע ר וועט דיך אין די ציין
אַוועקטראָגן צום דונער,
און דאָרטן וועט שוין דײַן געלעכטער הענגען צווישןביידן
און דער בליץ, דעם דונערס האַק, וועט ריידן.

אייניקל פון מאַלאַנדעלאָ,
קיניג פון די לייבן,
דו, וואָס יעדער שיינהייט, אָן אַ מום,
באַדאַרף דיך ליבן;
דו, באַהערשער פון דעם אַמאַזימו,
וואָס האָט צוויי קעפּ, און איינער איז אַ שטיינערנער, —
אַ שטיינקאָפּ;
אייניקל פון מאַלאַנדעלאָ,
קיניג פון די לייבן, —
דעם לייטער וואָס דו בויסט צום וואָלקן
זאָלסטו מער ניט בויען.
גאָט איז ניט קיין מיידל
און איז ניט קיין אַמאַזימו.

ווייסט צו אים ניט קומען אויף דײַן לייטער.
זוך אים אין די טאָלן, צווישן צווײַגן.
שטענדיק איז ער און וועט זײַן אַ צווייטער:
זיצט אויף דײַנע אַקסלען און איז העכער פון דײַן שטײַגן.

ניט קיין וואָלקן איז די נאַכט — אַ ריז־היפּאָפּאָטאַם.
אויף זײַן קאָפּ אַ ווײַסער אָדלער הייבט זיך פונעם ים.
אַז מע זעט ניט מער דעם אָדלער אין זײַן ווײַסן פלאַם —
אײַנגעשלונגען ווערט דער מענטש פון ריז־היפּאָפּאָטאַם.
אַז דער מאָנסטער לאָזט פון אויבן זיך אַראָפּ אין ים —
נידערט אויף זײַן קאָפּ דער אָדלער אין אַ ווײַסן פלאַם.

מאַמע וואַלד, ביסט עלטער פון דער נאַכט.
אַראָפּגעגענידערט פון די וואָלקנס בלײַען דײַנע וואַסערן
אין שוואַרצן פלייש פון האָלץ
אַזוי ווי מענטשן.
און דאָך ביסטו געפאַנגען בײַ די חיות אין דער ערד —
זיי האַלטן דײַנע וואַסערפיס
פאַרקלאַמערט אין די ציינער.

ניט קיין וואָלקנס רעגענען, דאָס רעגנט גאָט אַליין,
די וואָלקנס, מאַמע, זענען בלויז אַ שאָטן.
וויינען וויינט אין הויז פון דײַנע צווײַגן אונדזער האָרץ,
די טרערן, מאַמע, זענען בלויז אַ שאָטן.

אומענדלעך ביסטו. הינטער דיר — די טויערן פון גיהנום,
ווו נשמות פלאַטערן ווי מאָטן אַרום פײַער.
אַלע פייגל זאָלן וועלן אויסמעסטן דײַן גריים —
ווערן זיי צו לײַטישן געלעכטער. ס'האָט קיין מענטש,
קיין חיה אָדער פויגל צו דײַן ברעג נאָך ניט דערבלאָנדזשעט.
אין דיר, אָ, מאַמע זינגט די לייבין פאַר איר קינד אַ וויגליד,
זשיראַפן קושן דײַנע פינגער, און דער אַלטער העלפאַנד
קומט אין דײַנע מוטערלעכע אָרעמס גליקלעך שטאַרבן.
אין דיר איז גוט צו לעבן, גוט צו שטאַרבן.

ניט קיין וואָלקנס רעגענען, דאָס רעגנט גאָט אַליין,
די וואָלקנס, מאַמע, זענען בלויז אַ שאָטן.
וויינען וויינט אין הויז פון דײַנע צווײַגן אונדזער האָרץ,
די טרערן, מאַמע, זענען בלויז אַ שאָטן.

לויבליד פֿאַר אַן אָקס

קומט באַוווּנדערן מײַן אָקס.
ניטאָ צו אים קיין גלײַכן.
זײַן טאַטע איז געווען די זון,
זײַן מאַמע — די לבנה.

ווײַסער פֿון די שפּריצן מילך די ערשטע
בײַ אַ פֿרוי,
ווען זי גיט צו זייגן, איז די ווײַסקייט פֿון זײַן שטערן.

אין זײַנע אויגן קאָן מען זען די צוקונפֿט.
נאָר איר זאָלט
בעסער זיי ניט עפֿענען
אין רגעם ווען זיי דרימלען.

די הערנער זענען מאַסטן פֿון אַ שיף,
אַזאַ וואָס פֿירט אין בויך אַפֿולע אוצרות.

מיידלעך ווערן אַנדערש אינעם שימער פֿון זײַן פּראַכט.
אין זייער בלוט —
אַ וואַרעמקייט פֿון אומבאַקאַנטע מײַלער.

קומט באַוווּנדערן מײַן אָקס.
ניטאָ צו אים קיין גלײַכן.

ווו ער באָדט זיך — ווערן זיס די טײַכן.

א פייגלשיף האָט זיך באַוויזן
בײַם גרינעם ברעג פון זאַנזיבאַר.
קיין מענטשן זעט מען ניט, בלויז פייגל,
וואָס זינגען: זאַנזי־זאַנזי־באַר.
דער קאַפּיטאַן איז אַ קאָליברי
און זיצט בײַם רודער ווי אַ האַר.

ניט שטענדיק זענען די מאַטראָסן
אויף יענער שיף, בײַ זאַנזיבאַר,
געווען פייגל און געזונגען:
זאַנזי־זאַנזי־באַר.
מיט ביקסן איז געווען געלאָדן
אַמאָל די שיף בײַ זאַנזיבאַר,
נאָר ס׳האָט דער צויבערער מאַלאָמי
געשלאָגן זי מיט פּעסט דערפאַר.

ער האָט אַ בלאָז געטאָן, מאַלאָמי,
פון גרינעם אינדזל זאַנזיבאַר
די בליטן פונעם בוים גרי־גרי, —
פאַרסמטע בליטן רויט ווי זשאַר,
אויף יענער שיף, די שיף מיט ביקסן,
מיט ביקסן קעגן זאַנזיבאַר.

דעריבער ליגן דאָרט סקעלעטן
און פייגל צווויטשערן אָן צער.
און די מאַטראָסן זענען פייגל,
וואָס קומען אָן קיין זאַנזיבאַר.
דער קאַפּיטאַן איז אַ קאָליברי
און זיצט בײַם רודער ווי אַ האַר.

קיין מענטשן זעט מען ניט, בלויז פייגל,
וואָס זינגען: זאַנזי־
זאַנזי־
באַר.

דער חלום

I

אַ חלום איז דער אָדלער, וואָס זײַן האַרץ איז פֿון אַ מענטש,
ווען דער אָדלער שפּילט זיך מיטן שטורעם
צווישן פֿעלדזן.
זעסטו אים אין שטײַג
איז ער שוין דעמאָלט ניט קיין חלום.
בלויז אַ בינטל פֿעדערן. מער גאָרניט.

II

אַ חלום איז דער טיגער, וואָס די טיגערישע זון
האָט אים צווישן וואַסערפֿאַלן, אויף דער ערד, געבוירן.
אַליין זײַן שאָטן איז פֿון רײנסטן גאָלד און שענער, קליגער
פֿון דער קיניגין אין זאַנזיבאַר.
נאָר ווען עס פּליקן
יעגערהינט זײַן לײַב,
איז ער קיין חלום ניט, — אַ שמאַטע.
אַ שמאַטע אַ פֿאַרבלוטיקטע. מער גאָרניט.

III

אַ חלום איז די פּרוי, וואָס קומט פאַרשלייערט אין דײַן חלום,
ווי אַ פויגל אין אַ פרעמדער נעסט.
און אַלע נאַכט
וויקלט זי פון זיך אַראָפּ אַ שלייער נאָך אַ שלייער.
מעגסטו זײַן אַ לאָמער בעטלער צי אַ העלד, אַ קיניג,
ביסטו גרייט זיך אויפּהאַקן דעם קאָפּ
זי זאָל פון דאָרטן
אַרײַנשווימען אין דײַן געצעלט.
נאָר האַלטסטו זי בײַם האַרצן —
דאַכט זיך דיר: ניט זי,
ניט מער קיין חלום.
אַ פרעמדע. אַ פאַררעטערין. מער גאָרניט.

זיי האָבן שוין פאַרנומען אַלע „טויזנט בערג פון טאָל”,
יענע ווייַס־באַפּערלטע הארט־האַרציקע מוראַשקעס.
טריומפירן זיי אַצינד ווי מענטשן
איבער די געפאַנגענע וואָס ליגן קופּעס־קופּעס
צוזאַמען מיט דער מלכּה אָן אַ קרוין;
איבער די געפאַנגענע מיט פליגעלעך פאַרברענטע
וואָס קאָנען מער ניט פלאַטערן,
כאָטש אָפן איז דער הימל...

די, וואָס האַלטן נאָך אין זשיפּען —
קנעטן ליים און פאַלן
אונטערן געדריק פון רויטע ציגל.
זיי בויען פּיראַמידן פאַרן אויסדערוויילטן מין,
באַגלייט פון בייַטשן, גאָרניט ווי אין צוואַנציקסטן יאָרהונדערט...

דערנעבן, אין אַ שטרויענעם געצעלט,
אונטער קאָקוסביימער, פּאָפּוגייַען ווי אַקטיאָרן,
וואָס מאַכן נאָך די קלאַנגען פון אַ חתונה ביַי מאַלפּעס, —
בייגט זיך ביַי אַ לאָמפּ אַ דיכטער...
עלנט ווי אַ טרער,
וואָס האָט ניט קיינעם ווער ס'זאָל זי באַוויינען.
זיַינע ווערטער
זשיפּען קוים אָן פליגל, ווי די קנעכט,
וואָס ליגן קופּעס־קופּעס אויפן שלאַכטפעלד.
און אויך די מלכּה פון די ווערטער
טרויערט אָן אַ קרוין...

דער דיכטער, מיט זײַן הויקער, איז דער עלנטסטער פֿון אַלע
באַשעפֿענישן אויף דער וועלט.
זײַן שטימונג איז פֿאַרדזשונגלט.
זײַן תּפֿילה קאָן זיך ניט פֿאַרמעסטן
מיטן לייב אין שטומקייט;
זײַן קינדהייט זעט אים אוים ווי דער צעפּליקטער אַנטילאָפּ
אין ווילדערניש... אין דרויסן...
וועמען ליבן?
פֿינצטער.
פֿינצטער.
כאַטש דאָס לעמפּל ברענט.
זײַן קנויט — אַ קאָברע־שלענגל
שפּריצט מיט פֿײַער.

דער דיכטער וויל זיך קלאַפּן קאָפּ אָן וואַנט, —
איז ניט פֿאַראַנען
אַפֿילו דאָ קיין וואַנט.
ער עפֿנט ס׳פֿענצטער
און טראַכט, אַ שטייגער, צי דערבײַ די פּאַלמעצווײַגן זענען
באַפֿלעקט מיט פֿייגלמיסט,
צי מיטן פּודער פֿון לבנה.

פֿינצטערניש ווערט נענטער.
פֿינקלט. שפּרינקלט.
ס׳טוט זיך עפּעס אויפֿן שלאַכטפֿעלד!
העי, פּאָעט, געשווינדער,
עפֿן איצט פֿון דײַנע לאַנגע אויערן די וויִעס, —
דאָס אָטעמען די קופּעס קנעכט אַ תּפֿילה:

— גיב אונדז פליגל!
דערבאַרעם זיך אויף דײַנע קינדער, האַר,
און גיב אונדז פליגל!!

אַ ווינט אַ מלאך טראָגט אַוועק די תפילה.
ס׳קומט צוריק
אַ ברומענדיקער שטורעמלייב,
און רעגן־טראָפּנס פאַלן
פּישופּדיקע, לעבעדיקע אויף די קופּעם קנעכט,
באַפליגלען זיי מיט זילבערלעכע פליגעלעך
און זשוזשוזש...
אַ ריזן־מחנה, האַלב, דרײַ פערטל טויטע,
דערלאַנגען זיך אַ הייב פון אַלע קברים,
פלאַטערן צו אים,
צום ווילדן שטוינענדיקן דיכטער,
צום לעמפּל זײַנעם,
צו דעם צינגל פײַער,
צו ליכט,
צו ליכט,
די קיניגין פאַרוים — — —

פאַרפּול שוין דאָס געצעלט מיט די באַפּרייַטע.
נענטער. נענטער.
זיי דרייען זיך אין זוניקן עקסטאַז
אַרום דעם פייַער,
צוזאַמען מיט די שאָטנדלעך וואָס גייען אויס פאַר תענוג,
צוזאַמען מיט דעם דיכטערס אָקערשט אויפגעלעבטע ווערטער,
צוזאַמען מיטן לעמפּל,
מיטן אויסגעלייזטן דיכטער,
צוזאַמען מיטן שטורעמלייב — — —
אָ, נענטער, נענטער, נענטער,
איידער דעם געצעלט פאַרשלינגען פלאַמען.
אַ קלאַנג... אַ ליד באַוועגט זיך... סוד פון לעבן... סוד פון סוד...
און ס'טאַנצט דער דיכטער מיט דער מלכּה, טאַנצט מיט איר צוזאַמען -
און ביידע ברענען אין אַ קאַראַהאָד.

צו אַ טיגער

מיר האָבן פּלוצעם זיך דערזען. די צײַט איז ניט געוואָרן.
האָסט באַוואַכט דעם טויער פון גן־עדן.
איבער דיר צוויי וואַסערפאַלן —
שטראָמענדיקע פליגל.

ברודער! האָסט מײַן בליק פון שווערן בלײַ
צעשמאָלצן אין דײַן פײַערדיקער מילדקייט.
פּחדנות האָט מיר אָפּגעטאָן אַ שפּיצל, —
ניט דערלאָזן דײַנע ליפּן זאָלן מיך פאַרזוכן.

אַנשטאָט צו ליגן נאַריש אין דער ערד —
וואָלט מײַן בלוט גערייזלט אין אַ טיגער!

צו שפּעט. איך בין פון דיר דערווײַטערט
צען טויזנט מײַל.
צוריק צום וואָרט דעם אויסטערליש ניט־זאַטן.

און כאָטש מיר זענען ביידע פרײַ — גייען מיר אין קראַטן.

1954—1950

גרינער אַקוואַריום

[קורצע באַשרייבונגען]

א

— דײַנע צײַן זענען בײנערנע קראַטן. הינטער זײ, אין אַ קרישטאָלענער צעל, דײַנע געשמידטע װערטער. געדענק די עצה פֿון אַן עלטערן: די שולדיקע, װאָס האָבן אַרײַנגעטאָן אין דײַן בעכער פֿאַרסמטע פּערל — זײ לאָז אַרױס אױף דער פֿרײַ. װי אַ דאַנק פֿאַרן גענאָד, װעלן זײ בױען דײַן אײביקײט; נאָר יענע, די אומשולדיקע, װאָס טרילערן פֿאַלש װי סאָלאָװײען איבער אַ קבר — זײ זאָלסטו ניט שאַנעװען. הענג זײ, װער זײער תּלין! װײַל קום לאָזסטו זײ אַרױס פֿון דײַן מױל, צי פֿון דײַן פּען — װערן זײ שדים. די שטערן זאָלן אַזױ ניט אַראָפּפֿאַלן װי איך זאָג דעם אמת! —

אָט די צװואה האָט מיר איבערגעלאָזן מיט יאָרן צוריק אין מײַן לעבעדיקער הײמשטאָט, אַן אַלטער בחור, אַ צעדרומסקעטער פּאָעט, מיט אַ לאַנגן צאָפּ אַהינטער, װי אַ פֿרישער בעריאָזעװער בעזעם. ס'האָט קײנער ניט געװוּסט זײַן נאָמען, פֿון װאַנען ער שטאַמט. איך האָב נאָר געװוּסט, אַז ער שרײַבט אין תּרגום־לשון געגראַמטע בריװעלעך צו גאָט, װאַרפֿט זײ אַרײַן אין רױטן פּאָסטקעסטל בײַ דער גרינער בריק, און באַדאַכט און געדולדיק שפּאַצירט ער בײַ דער װיליִע און װאַרט, דער פּאָטשטאַליאָן פֿון הימל זאָל אים ברענגען אַן ענטפֿער.

ב

— גײ איבער װערטער װי איבער אַ מינענפֿעלד: אײן פֿאַלשער טראָט, אײן פֿאַלשע באַװעגונג, און אַלע װערטער, װאָס דו האָסט אױפֿגעצילײעט אַ גאַנץ לעבן אױף דײַנע אָדערן, װעלן צעפּליקט װערן מיט דיר צוזאַמען —

אַזוי האָט צו מיר געשעפּטשעט מײַן לײַבלעכער שאָטן, ווען מיר ביידע, געבלענדט פון רעפלעקטאָרן-ווינטמילן, האָבן געצויגן בײַ נאַכט איבער אַ בלוטיקן מינענפעלד, און מײַן יעדער שפּאַן, וואָס איז געשטעלט געווען אויף טויט אָדער לעבן, האָט אַ ריַין געטאָן אין האַרץ, ווי אַ טשוואָק אין אַ פידל.

ג

קיינער האָט מיך אָבער ניט געוואָרנט, איך זאָל זיך היטן פון ווערטער, וואָס זענען שיכּור פון יענוועלטיקע מאָנבלומען. דעריבער בין איך געוואָרן דער קנעכט פון זייער ווילן. און זייער ווילן קאָן איך ניט פאַרשטיין. און אַוודאי ניט דעם סוד צי זיי האָבן מיך ליב אָדער פײַנט. זיי פירן מלחמות אין מײַן שאַרבן ווי טערמיטן אין אַ מידבר. זייער שלאַכטפעלד שלאָגט פון מײַנע אויגן מיטן אָפּשײַן פון רובינען. און קינדער ווערן גראָ פאַר שרעק ווען איך זאָג זיי: גוט-חלום...

אַנוסטן, אין מיטן העלן טאָג, ווען כ׳בין געלעגן אין גאָרטן, און איבער מיר — אַ צווײַג מאַראַנצן, אָדער קינדער שפּילן זיך מיט גאָלדענע זייפנבלאָזן, האָב איך דערפילט אַ באַוועגונג אין דער נשמה. אָהאָ, מײַנע ווערטער קלײַבן זיך אין וועג אַרײַן... בײַ איינעם אָפּגעהאַלטן אַ נצחון, האָבן זיי, קענטיק, באַשלאָסן אײַנצונעמען פעסטונגען, וואָס קיין שום ווערטער האָבן ביז איצט ניט געקאָנט. בײַ מענטשן, בײַ מלאכים, און פאַר וואָס ניט בײַ שטערן? פאַר-שיכּורט פון יענוועלטיקע מאָנבלומען שפּילט זייער פאַנטאַזיע.

טרומייטן שאַלן.
פאַקלען ווי ברענענדיקע פייגל.
ס׳באַגלייטן זיי ליניעס. ראַמען פון מוזיק.

צו איינעם אַזאַ וואָרט, וואָס האָט געריטן פאָרויס אין אַ קרוין, ווי עס פינקלען מײַנע טרערן, ווײַזט אויס דער אייבערהאַר, בין איך געפאַלן אויף די קני.

— אַזוי לאָזסטו מיך איבער, אָן אַ זײַ־געזונט, אָן אַ צום־ווידערזען, אָן גאָרניט? יאָרן האָבן מיר געוואַנדערט צוזאַמען, פון מײַן צײַט האָסטו געגעסן, איז איידער מיר צעשיידן זיך, איידער גייסט אײַננעמען וועלטן — איין בקשה! נאָר גיב אַ וואָרט אַז וועסט ניט אָפּזאָגן...

— מסכּים. איך גיב מײַן וואָרט. נאָר אָן לאַנגע זאַצן. ווײַל די זון בייגט זיך אויף דער בלאָער צווײַג און בלויז אַ רגע פאַלט זי אין אָפּגרונט.

— כ׳וויל זען די טויטע!

— אַזאַ פאַרלאַנג... נו, מילא. מײַן וואָרט איז מיר טײַערער... זע!

אַ גרינער מעסער האָט אויפגעשניטן די ערד.
ס׳איז געוואָרן גרין.
גרין.
גרין.
גרינקייט פון טונקעלע יאָדלעס דורך אַ נעפּל;
גרינקייט פון אַ וואָלקן מיט געפּלאַצטער גאַל;
גרינקייט פון מאָכיקע שטיינער אין אַ רעגן;
גרינקייט וואָס אַנטפּלעקט זיך דורך אַ רייף, געקײַקלט פון אַ זיבן־יעריקן;

גרינקייט פון קרויטבלעטער אין שפּליטערס טוי, וואָס צעבלו־טיקן פינגער;

ערשטע גרינקייט אונטער צעשמאָלצענעם שניי אין אַ קאַראַהאָד אַרום אַ בלאָ בלימעלע;

גרינקייט פון א האלב-לבנה, וואס מע זעט זי מיט גרינע
אויגן פון אונטער א כוואליע;
און פייערלעכע גרינקייט פון גראָז, באזיימט ארום א קבר.
גרינקייטן שטראָמען אין גרינקייטן. לייב אין לייב. און אָט
איז שוין פארוואנדלט די ערד אין א גרינעם אקוואריום.
נענטער, נענטער, צו דער גרינער ווימלעניש!

איך קוק ארײַן: מענטשן שווימען דאָ ווי פיש. אומצאליקע
פאַספּאַרנע פנימער. יונג. אלט. און יונג-אלט אין איינעם. אלע, וואס
כ׳האָב זיי געזען א גאנץ לעבן און דער טויט האָט זיי געזאלבט
מיט א גרינער עקסיסטענץ; אלע שווימען זיי אינעם גרינעם
אקאוואריום, אין א מין זײַדענער, לופטיקער מוזיק.
דאָ לעבן די טויטע!
אונטער זיי טײַכן, וועלדער, שטעט — א ריזיקע פלאסטישע
מאפע, און אויבן שווימט ארום די זון, אין געשטאלט פון א
פײַערדיקן מענטש.
איך דערקען באקאנטע, פרײַנד, שכנים און צי פאר זיי מײַן
שטרויענעם הוט:
— גוט-מאָרגן.
זיי ענטפערן מיט גרינע שמייכלען, ווי א ברונעם ענטפערט
א שטיין מיט צעבראָכענע רינגען.
מײַנע אויגן פּאטשן מיט זילבערנע וועסלעס, יאָגן, שווימען,
צווישן אלע פנימער. זיי נישטערן, זוכן א י י ן פנים.
געפונען, געפונען! אָט איז דער חלום פון מײַן חלום ———
— דאָס בין איך, טײַערע, איך, איך. די קנייטשן זענען בלויז
א נעסט פון מײַן בענקשאפט.
מײַנע ליפּן, פארלאָפענע מיט בלוט, ציִען זיך צו אירע. נאָר
ווי, זיי בלײַבן הענגען אויף דער שויב פון אקוואריום.

אויך אירע ליפּן שווימען צו מײַנע. איך פיל דעם אָטעם פון ברענענדיקן פּונש. די שויב איז אַ קאַלטער חלף צווישןביידן.

— איך וויל דיר לייענען אַ ליד, וועגן דיר... מוזסט הערן!

— אויסוויייניק, ליבער, קען איך דאָס ליד, איך אַליין האָב דיר געגעבן די ווערטער.

— וויל איך דײַן לײַב נאָך איין מאָל פילן!

— מע קאָן ניט נענטער, די שויב, די שויב...

— ניין, די גרענעץ וועט באַלד פאַרשווינדן, אָט צעזעץ איך די גרינע שויב מיטן קאָפּ — —

נאָכן צוועלפטן זעץ האָט געפּלאַצט דער אַקוואַריום.
ווו זענען די ליפּן, ווו איז דאָס קול?
און די טויטע, די טויטע, — זענען זיי געשטאָרבן?

ניטאָ קיינער. אַנטקעגן מיר — גראָז. און אויבן — אַ צווײַג מאַראַנצן, אָדער קינדער שפּילן זיך מיט גאָלדענע זייפנבלאָזן.

אין איינעם אַ טאָג פון דער שחיטה־צײַט בין איך געזעסן אין אַ טונקל חדרל און געשריבן. גלײַך דער מלאך פון שירה וואָלט מיר פאַרטרויט: „אין דײַנע אייגענע הענט איז די ברירה. וועט דײַן געזאַנג מיך באַגײַסטערן, וועל איך באַשיצן דיך מיט אַ פלאַמיקער שווערד, אלא ניט — זאָלסטו ניט האָבן קיין טענה... מײַן געווײסן וועט בלײַבן ריין".

כ'האָב זיך דערפילט אין חדרל ווי די ענגענדיקע צונג אין אַ גלאָק. אַ ריר, אַ צאַפּל — און דער גלאָק וועט זיך באַלד צעקלינגען.

אין דער שטילקייט האָבן זיך געפּיקט ווערטער.

ס'האָט זיך דערהערט אַ קלאַפּ פון אַ פינגערביין אין טיר.

די שטילקייט איז זיך צעלאָפן איבערן דיל, ווי קוועקזילבער פון אַ געפּלאַצטן טערמאָמעטער.

„אַ סכנה, אַ פרײַנד וויל וואָרענען". איך האָב אָפּגעצויגן דעם ריגל.

ס'באַווײַזט זיך אַ פרוי. דער אײַנדרוק — אַ בעטלערין. ס'איז ניט קיין נאָווינע. אין דער פּויזע צווישן טויט און טויט, ווען ס'קיניגט דער הונגער אין זײַן פּולער סקעלעטישער גלאָריע, ציִען זיך המונים בעטלערס ווי געשוואָלענע היישעריקן. נאָר די בעטלערין האָט איבערראַשט מיט איר קליידונג: אַ שטרויענע זומערהוט, אַ מין פּאַנאַמע, באַפּוצט מיט פּאַרטריקנטע פּאָזעמקעס; אַ לאַנגע אַלט־מאָדישע קרינאָלינע — אַ רעגן־בויגן פון שמאַטעס; בײַ דער זײַט אַ טאָרבע; פון איר האַלדז הענגט אַראָפּ אַ דין שוואַרצגלאָזיק שנירל און אויף אים אַ בינאָקל אין העלפאַנדביין; און די שפּיצן פון אירע לאַקירקעס — צוויי ראָבן גלאַנציקע מיט אָפענע בלוט־רויטע שנאָבלען.

כ׳האָב גאָרנישט געפרעגט, נאָר דערלאַנגט אַן אָקרײַעץ ברויט, ביי די ראַנדן פאַרשימלט.

זי שטעלט אַ פּאָר טריט פאָרויס, נעמט דאָס ברויט, לייגט אַוועק אויפן טיש און דערנאָך — מיט דער שטים פון אַ קוקאַווקע:

— אויב כ׳האָב קיין טעות ניט זענט איר ד ע ר פאַרשוין, און אויב אַזוי וועל איך ס׳ברויט ניט נעמען.

— איר קאָנט זיך צוזעצן, מומינקע, וועט אײַך זײַן האַנ־טיקער. און דאָס ברויט? יע, טאָקע שימל. נאָר אויף מײַן וואָרט, קיין אַנדער ברויט האָב איך ניט. מ׳עט נאָך דערלעבן צו עסן חלה.

און איך ווײַז דער פרוי דעם איינציקן טאַבורעט און אַליין זעץ איך זיך אויפן טישל, אַנטקעגן.

— אוי, ניט דאָס מיין איך, בנאמנות, — פאַרהייבט זי די קרינאָלינע ניט אײַנצוקנייטשן, ווי אַ טענצערין, און זעצט זיך אויפן טאַבורעט.

— איז דערלויבט צו פרעגן אַ קלייניקייט?

— אַ קלייניקייט איז אַ קלייניקייט, מומינקע. איר דאַרפט ניט צו מיר קיין הענטשקעס.

— אָט ליגן בויגנס פּאַפּיר. נאָך פריש דער טינט אויף זיי. ווער האָט געשריבן?

— איך...

— זענט איר אַ שרײַבער?

— אַ שרײַבער.

ניט בלויז פון די אויגן־ווינקלען — פון אַלע קנייטשן אירע נעמען קאַפּען טרערן. אַ ראָזע, שמייכלענדיקע פרישקייט, ווי אַ נעפּל נאָך אַ מאַיאָוון רעגן, בליט אָרויס פון איר נשמה.

— אויב אַזוי איז גוט. און אַצינד לאָזט מיר אויסגיסן ס׳האַרץ, פאַר די מינוטן וועט אײַך דער אייבערשטער באַצאָלן מיט יאָרן.

זי ציט אַרויס פון אַרבל אַ ראָז טיכעלע מיט זילבערנע באַזויי־מונגען און באַרירט די ליפּן. פון טיכעלע — די גסיסה פון אַן אַלטן פּאַרפום. און זי דערציילט:

— מײַן נאָמען איז פעליציע פּאָזנאַנסקי. דער שרײַבער י. י. זינגער האָט מיך פּאַראייביקט אין אַ ראָמאַן. אַמאָל האָב איך אויסגעזען אַנדערש. נאָר דאָס איז ניט וויכטיק.

זי ציט אַרויס פון צווייטן אַרבל נאָך אַ טיכעלע פון אַ בונטן פּאַווע־קאָליר, מיט אַן אַנדער פּאַרפום־ריח, ווישט אָפּ די פײַכטקייט אונטער די אויגן און דערציילט ווײַטער:

— איז אָט די פעליציע, לאָמיר זאָגן ס'איז אַ צווייטע, ניט די בעטלערין וואָס זיצט דאָ לעבן אײַך, אַמאָל געווען אַן עושרטע. ס'הייסט — איר מאַן איגנאַץ איז געווען אַ מיליאָנער. נײַן פּאַבריקן, הונדערטער וועבמאַשינען. אין איינעם פון זײַנע פּאַלאַצן האָט געוווינט דער פּרעזידענט פון שטאָט. אויסער דעם איז ער געווען ערן־קאָנסול פון פּאָרטוגאַל — —

דער זונפאַרגאַנג באַלײַכט אירע קנייטשן מיטן ליכט פון גרינע גליווערעם. זי ווערט דינער, אײַנגעשרומפּענער און זעט אויס ווי אַ מומיע פון אַן אַלט־עגיפּטישער פּרינצעסין.

— איגנאַצן האָט קיינער ניט ליב געהאַט, זײַן פאַמיליע אויך ניט. מ'האָט אים געהאַלטן פאַר אַ מיזאַנטראָפּ. נו, אפשר. מע טאָר אַזוי לײַכט ניט מישפּטן. זיין מענטשנפײַנדשאַפט האָט געהאַט אַ סיבה. ער האָט קינדווײַז צעבראָכן די נאָז ווי אַ ליימענעם טעפּל און די גרעסטע פּראָפעסאָרן אין דער וועלט האָבן ניט געקאָנט צונויפקלעפּן. האָט ער געמוזט אָנטאָן אַ צוגעשטעלטע נאָז, אַ גומענע. מחמת דעם האָט ער פּאַרלאָרן די שטים פון אַ מאַנצביל, האָט גערעדט דין־דין, שוין צו דין, ווי אַן ערשט געבוירן קעצעלע.

פעליציע האָט אים יאָ ליב געהאַט. און ניט פאַר זײַן רײַכקייט, פאַר זײַן באַנעמונג, ניין, זי האָט אים ליב געהאַט פאַר זײַן שרײַבן. ער האָט געשריבן אין פּויליש אַ פּאָעמע וועגן איובן...

אין די נעכט, בײַ זיך אין קאַבינעט, פלעגט ער אויסטאָן די גומענע נאָז, ער זאָל פרײַער קאָנען אָטעמען און שרײַבן ביז אין העלן טאָג אַרײַן. און פעליציע פלעגט זײַן די גליקלעכסטע אין דער וועלט. ניין, ס׳איז ניט פּאָזנאַנסקי דער פאַבריקאַנט, ס׳איז הײַנע, בײַראָן! בײַראָנען האָט געפעלט אַ שטיקל פוס — נו, איז ער ניט געווען דער גרעסטער פּאָעט פון זײַן יאָרהונדערט? אַזוי אויך פּאָזנאַנסקי וואָס אים פעלט אַ שטיקל נאָז...

דער זונפאַרגאַנג צעגליט פון דרויסן דעם קופּערנעם גלאָק פון מײַן ביידעמל. דאָס געוויין פון אַ באַהאַלטן קינד וואָגלט צו זײַן באַשעפער. און די פרוי אין דער שטרויענער פּאַנאַמע האַלט אין דערציילן:

— אין ערשטן מלחמה-טאָג האָט זיך אַ דריי געטאָן ס׳רעדל. אַ שפּליטער פון אַ באָמבע האָט געטראָפן איגנאַצן אין קאָפּ. פאַר זײַן אויסהויכן די נשמה האָט ער פאַרשווירן: פעליציע, טײַערע, זע צו ראַטעווען מײַן ווערק, אין דעם איז מײַן גאַנץ לעבן. מײַן עולם-הזה און עולם-הבא — — —

מיט איין וואַליזקע אין האַנט איז פעליציע אַנטלאָפן פון דער שטאָט. אינעווייניק — די פּאָעמע וועגן איובן, אַ בינטל דימענטן און איר קאָסטיום וואָס זי האָט געטראָגן אויפן מאַסקנבאַל, ווען זי האָט זיך באַקענט מיט איר מאַן. בײַם איבערשוואַרצן די ליטווישע גרענעץ אין אַ שיפל איבער אַ טײַך, האָט זיך דאָס שיפל איבער-געקערט און די וואַליזקע איז אַרײַנגעפאַלן אין וואַסער. דורך אַ נס

איז פעליציע דערשוווּמען צום ברעג און דערציילט דעם גרענעץ־פירער וועגן אירע דימענטן, האָט ער זיך עטלעכע מאָל אונטער־געטונקט אונטערן וואַסער און אַרויסגעצויגן די וואַליזקע. געווען אַן ערלעכער פויער, ווי מ׳האָט פריִער אָפּגערעדט אַזוי האָט מען זיך שפּעטער צעטיילט: ער האָט באַקומען אַלע דימענטן, און זי — איר מאַנס אייביקייט, זײַן ווערק, און דעם קאָסטיום וואָס זי האָט געטראָגן אויפן מאַסקנבאַל... איר קאָנט אים זען, פעליציע טראָגט אים אויך איצטער... זי וויל אין אים טאַנצן אויפן מאַסקנבאַל פון טויט...

די פרוי אין דער שטרויענער פּאַנאַמע דערלאַנגט זיך פּלוצעם אַ שטעל אויף און מאַכט אַ רעווערענס ווי אַמאָל, אויף יענעם הימלישן מאַסקנבאַל. נאָר וואָס איז געשען? זי קאָן זיך צוריק ניט אָפּבייגן. איר פּנים טונקלט, מיניעט זיך ווי דורכגעברענט פּאַפּיר און אויף די ראַנדן פון איר שטרויענער פּאַנאַמע בלוטיקן די פּאָזעמקעס.

— מען דאַרף ניט קיין וואַסער, מען דאַרף ניט. אַ צוויק אונטערן האַרצן, אַ נאַרישקייט. ווו האַלטן מיר? יאָ, כ׳וועל מאַכן בקיצור —

זי האָט שטייענדיק מיך באַקוקט מיטן בינאָקל און איר קול האָט באַקומען אַ קלאַנג, ווי ס׳וואָלט געפּלאַצט אין איר אַן אָדער:

— אַצינד בין איך אַ בעטלערין. שוין באַלד אַ יאָר אַזוי. געווען אַ צײַט ווען כ׳האָב געלערנט מיט צוויי מיידלעך פּאָרטוגעזיש און פאַר יעדער לעקציע גענומען צוויי קאַרטאָפל. נאָר זינט די מיידלעך זענען פאַרשוווּנדן האָב איך ניט מיט וועמען צו לערנען פּאָרטוגעזיש. גיי איבער די הייזער. אָבער ניט בלויז צוליבן שטיקל ברויט. איך האָב געוואָלט געפינען אַזאַ איינעם ווי איר, אַ שרײַבער, און אים איבערגעבן דאָס מײַסטערווערק פון מײַן טײַערן מאַן.

ווײַל איך, ליבער מענטש, וועל שוין לאַנג ניט ציִען, וועל גיין באַגעגענען די צוויי מיידלעך... גיט אַ האַנט, אַז איר וועט אויסהיטן די פּאָעמע וועגן איובן אַזוי ווי אײַערע אייגענע פּאַפּירן, און נאָך דער מלחמה — פאַרשטייט איר דאָך אַליין... גיט אַ האַנט !..

ווען איר בייניקע רעכטע האַנט מיט די איידעלע פּיאַנאָ-פינגער האָט זיך אײַנגעשלאָסן אין מײַנער, האָט די לינקע האַנט אַרויס-געצויגן פון טאָרבע אַ ברוליאָן אין קעשענע-פאָרמאַט און אַוועק-געלייגט אויפן טיש לעבן פאַרשימלטן ברויט.

אַז די פרוי איז אַראָפּ — האָט דער גלאָק זיך צעקלונגען. ער האָט ניט געקאָנט מער אויסהאַלטן די שטומקייט. די שטומקייט פון אַלטע מענטשן, וואָס מען כאַפּט אין די גאַסן.

— — אַן איינציקע, פֿאַרפֿרוירענע שויב אין אַ קעלער. אויף דעם יאַדלעוואַלד פֿון שויב — דער אָפּדרוק פֿון צוויי קינדערשע הענטלעך ווי בײַם דוכנען. דער וואַלד אַנטפּלעקט דורך די הענטלעך דעם דרויסן און אין קעלער פֿאַלט אַרײַן די זון ווי אַ מת אין קבֿר.

די ווענט זענען באַצויגן מיט האַריקן שניי און גלימצערן ווי אין אַ זאַלצגרוב.

אויף דר׳ערד, אין אַ ווינקל, — צעוואָרפֿענע שמאַטעס פֿון אַ געלעגער און צווישן זיי, ווי גאָלדענע ציין, ווינקען אַרויס באַהאַל־טענע שטרויען.

אויף די שמאַטעס — אַ דיקער, פֿאַרטריפֿטער קרבן־מנחה בדפֿוס האלמנה והאחים ראָם...

דערבײַ, אין אַ טאָפּ זאַמד — אַ פֿאַרגליווערטע, וואַקסענע ליכט, גלײַך אַ פֿויגל וואָלט זיך פּיקן דאָס האַרץ מיט אַ טויטן שנאָבל.

און אין מיטן קעלער, צווישן דעם אָפּדרוק פֿון די קינדערשע הענטלעך אויף דער שויב און דעם קרבן־מנחה אויף די שמאַטעס פֿון געלעגער — אַ קאָפּ אַ בראַנדזענער פֿון אַ פֿערד, מיט אַ זיל־בערנעם פֿלעק ווי אַ קינזשאַל אויפֿן שטערן, און קאַלטע, פֿאַראײַ־ביקטע אויגן פֿון שוואַרצן מאַרמאָר.

און עס ריידן די קינדערשע הענטלעך פֿון שויב:

ליבער קאָפּ, זײַ מוחל. פֿון לעבעדיקן האָלדז ניט מיר האָבן דיך אָפּגעהאַקט. ווען די לעצטע, לעצטע זענען זיך צעפֿאַלן אין אַש — דיך אין אַ יאַטקע געפֿונען, און פֿאַוואָליע, אונטער אַ לאַנגן, פֿרעמדן מאַנטל, דערשלעפּט אין קעלער. מיט דיר — געוואָלט זעטיקן אַ זקנה. עלנט ווי דו אַצינד אויף דער ערד איז געלעגן די

זקנה דאָ אין ווינקל. צוקאָפּנס — אַ ברענענדיקע ליכט. נאָר פּלוצעם — הינט. הינט. הינט. זיי באַפאַלן די זקנה, דײַן פאַרפרוירן פליש. באַפאַלן דעם יינגעלע צו וועלכן מיר געהערן... אוי, ווי מיר האָבן געוואָלט אים העלפן... צו דער שויב זיך געצויגן, צום פאַרשנייטן וואַלד, און ווו זענען מיר, ווו זענען מיר?..

ווען די קינדערשע הענטלעך פון שויב דערצייילן — שמעלצן זיך די אײַזיקע צאַפּנס פונעם בראָנדזענעם קאָפּ. גלאַנציק, אָטעמדיק ווערט זײַן הויט. זײַן לינקער אויער פאַלט אַרונטער ווי אַ לאָק. און אין די אויגן פון שוואַרצן מאַרמאָר באַווײַזן זיך טרערן.

פון צעפּאַלענע ליימיקע נעסטן, פון קראַטן־פּענצטערלעך און צעבויגענע טירן ציִען זיך צום זונפאַרגאַנג ברענענדיקע שמות — קינדער מיט אויסגעשטרעקטע הענטלעך — ווי די זון וואָלט זיי געבוירן אויפן שולהויף און אַצינד פּלאַטערן זיי צוריק צו זייער מאַמען.

אַז די זון באַהאַלט אירע קינדער הינטער אַ וואָלקן, לאָזן זיי איבער זייערע שוואַרצע טרערן — דורכגעגליטע סאַזשע — אויף דער גאַלעריע פון דער שטאָטשול.

די צוויי־גאָרנדיקע גאַלעריע, דערהויבן אין אַ פּיראַמיד איבער הענגענדיקע רויִנען פון געסלעך און זאַוווּלקעס, איז ניט די זעלביקע ווי זי האָט אויסגעזען תּמיד.

אַצינד איז פאַרוואַנדלט די גאַלעריע אין אַן אָדלער איבער אַן אָדלער!

דער אייבערשטער אָדלער, וואָס האָט אַ קאָפּ פון אַ חיה און אַ בלאָע ברוסט צווישן פּורפּורנע פליגל, ווי אַ קוואַל צווישן רויזן, איז אײַנגעביסן מיט די נעגל פון זײַנע פיר בראָנדזענע פיס אינעם אונטערשטן.

און דער אונטערשטער אָדלער, וואָס זײַן קאָפּ איז ווי דער קאָפּ בײַ אַ מלאך, מיט אַ בלישטשענדיקער שלאַנג אָרום האַלדז, און זײַנע פליגל — צוויי קעגנאיבערדיקע פעלדזן איבער אַן אָפּגרונט — שטייט אַ געבויגענער איבער דער שטאָטשול. זײַנע צען פיס — קאַלאָנעס אויסגעהאַקט פון זאַלץ — וואַקלען זיך אונטער די שווערע פליגל.

אויבן, בײַ די בראָנדזענע פיס פונעם אייבערשטן אָדלער, אויף דעם הינטערגרונט פון זײַן בלאָער ברוסט, זע איך אַ באַהאַלטן מענטשעלע.

— מענטשעלע, ווער ביסטו?

— כ׳בין דער מאָלער יאַנקל שער, דער מאָלער פון די געסלעך...

אין זײַן גרינער, סאַמעטענער מאַרינאַרקע שטייט ער אַנטקעגן אַ לײַוונט. די מאַרינאַרקע האָט ער אַמאָל אײַנגעהאַנדלט אין פּאַריז. איינציק איז זי געווען אין אונדזער שטאָט. מענטשן פֿלעגן זיך אָפּשטעלן אין גאַס און באַוווּנדערן איר שיינקייט. מיט אַ גרויסן מעשענעם העקל האָט ער זי פֿאַרשפּיליעט בײַ זײַן גאָרגל. אירע פֿאַלבן האָבן זיך געמיניעט ווי די פֿעדערן פֿון אַ פּאַווע. זי האָט פֿאַרמאָגט אַ צענדליק פֿאַרשיידענע קעשענעס פֿול מיט פּענדזלען, בלײַערס און בלאָקנאָטן.

איצטער הענגט אויף אים די מאַרינאַרקע אַ געשוואָלענע, באַדעקט מיט שימל, גלײַך ניט קיין מענטש נאָר אַ האָן וואָלט זי געטראָגן. און דער פּענדזל, וואָס ער האַלט אין זײַנע ציין, זעט אויס ווי אַ חלף.

די קאַסקע, וואָסערדיקע אויגן זענען אויסגעפּוקלט ביז איבער דער נאָז און צוויי ברידערלעכע טרערן שליסן זיי צוזאַמען.

ער קוקט, דער מאָלער, דאָ אויף די צעקרימטע געסלעך, דאָ אויפֿן לײַוונט, און גלייבט ניט זײַנע אויגן. זינט ער באַהאַלט זיך אויף דער גאַלעריע זעט ער הײַנט צום ערשטן מאָל ווי זײַן וועלט האָט זיך געביטן.

ווער האָט אַנטקעגן אַרויסגעבלאָזן אַ קלויסטער? און דאָ, ווו די קײַלערשע יאַטקע, ווי קומט דער ראַטוש?

ווער האָט אָנגעצונדן די לאַמטערנעס אויפֿן טויטן שולהויף?

נאַכסאַל, טאַטעניו, קומט סקילה דעם גאונס קלויז? און הלמאי קומט שׂריפֿה דעם ביימעלע אויפֿן טויער?

בלויז די רינשטאָקן האָבן זיך ניט געביטן.

זיי אויך! גלאַנצן פון בלוט...

יאַנקל שער וויל פאַרשמירן דעם ליַיוונט. ווו איז דער אמת, אין אים צי אין דרויסן?

און אפשר איז גאָר שולדיק זײַן פּאַליטרע, האַ?

ער האָט אַמאָל געזען אַ פידעלע אין די הענט פון אַ מײַסטער. אין מיטן שפּילן — אוי, פאַרלוירן די קלאַנגען. עולם שטוינט און האַלט אין שטוינען. דער מײַסטער איז בלייך, ווי דער שטויב פון קאַלאַ־פאָניע אונטער די סטרונעס. נאָר באַלד לייגט ער צו זײַן אויער און זאָגט: חשובער עולם, ס׳פידעלע האָט אָקערשט אויסגעהויכט די נשמה. איך בעט זיך אויפשטעלן און אָפּגעבן כבוד...

ער לייגט צו זײַן אויער צו דער פּאַליטרע. זי לעבט, זי לעבט. הענגלעך סאַזשע, פון די ברענענדיקע שמות, פאַלן אויף זײַנע האָר, פאַלן אויפן ליַיוונט.

אַצינד גיט ער אַ כאַפּ פון די ציין דעם פּענדזל. דער פּענדזל, גלײַך אין אים וואָלט אַרײַן דער הונגער פונעם קינסטלער, שלינגט און שלינגט פאַרבן. עס פאַרשווינדן אויפן לײַוונט די פלעקן שניי. פון דער יונגער, פרישער, וועסנעדיקער ערד בליט אַרויס אַלץ בולטער אַ זקנה.

אַזוי האָט זי אויסגעזען, די אַכציק־יעריקע. אָט לעבט זי ווידער, לעבט ווידער! אַ שוואַרצע שבתדיקע קלייד מיט קריש־טאָלענע קנעפּעלעך. די האָר ווײַס, בלענדיק ווײַס, ווי פאַרפרוירענע מילך. דאָס פּנים — אַ קנויל זילבערנע קנייטשן. אין זיי צאַפּלען פרילינגדיקע ריטשקעס. פליו, פליו. אין די ריטשקעס טאַנצט די זון. וואַרפט העזעלעך אין קאַלטע באַגנעטן. און די זקנה, אַ קאַפּעטשקע געבויגן, טראָגט באַראַנטשיק אַ בלאָנד מיידעלע — —

הינטער דער זקנה — פנימער. פנימער. אַ קוימען מיט אַ געקוילעטן האַלדז. אויף איין קני בוקט זיך אין דער לופטן אַ פענצטער. און דער טויער איבערן געסל, אונטער וועלכן עס באַוועגט זיך די זקנה, איז מיט אַ שוואַרצן שפּאַלט.

יאַנקל שער מאַכט אַ שפּאַן אַהינטער. יע, אַזוי האָט זי אויסגעזען, די אַכציק־יעריקע, עס פעלט בלויז... האַ, וואָס פעלט?

זײַנע וואַסערדיקע אויגן ווערן אויסגעפּוקלט מער. גיסן זיך איבער אויף דער פּאַליטרע. אַ נאַסע פלעמלדיקע ראָזקייט באַדעקט זײַן פּנים.

די זקנה איז געגאַנגען... מיט אַ של־ראָש אויפן שטערן... דעם של־ראָש האָט זי אויפגעהויבן פון דר׳ערד, פון רינשטאָק...

— יאַנקל, ביסט אַ מאָלער, מאָל דעם של־ראָש!

ער טונקט דעם פּענדזל אין די געפּאַלענע טרערן, אין אַ שפּריצל רויט; און די זקנה, מיט דער בלאָנדער מיידעלע באַראַנ־טשיק, שפּאַנט שוין אונטערן צעשפּאָלטענעם טויער, צווישן באַגנעטן, מיט אַ קליין שטיבעלע אויפן שטערן, ווו עס ווינט גאָט.

— די איובטע, אַזוי וועט הייסן דאָס בילד...

ס׳דערלאַנגט אַ ציטער די גאַלעריע. ביידע אָדלערס גיבן זיך אַ הייב. צוויי פּאָר שטורעמדיקע פליגל. צוזאַמען מיטן מאָלער יאַנקל שער, צוזאַמען מיט דער איובטע, צוזאַמען מיטן קני־ענדיקן פענצטער, מיטן געסל, אַנטרינען די אָדלערס אין אַ בליצנדיקן וואָלקן.

אירע אויגן זענען פאַרפלייטשט ניט דאָ וווּ ביי אַלעמען. זיי לעבן אינעווייניק, אין אַ באַזונדער פנים — צוויי מאַגנעטישע נעדעלעך.

אַט די נעדעלעך ציִען־צו בליִענדיקע צווייגן, זון און שאָטן, קאָלירן ווי קלאַפּנדיקע אָדערן, פּנימער און, דער עיקר, דאָס פּנים פון איר בלינדן געליבטן.

זיי האָבן ביידע זיך באַגעגנט ווי צוויי נעכט און זייער שטיינערנע בלינדקייט האָט אַרויסגעשלאָגן פונקען.

און אַז ער, מיט אַ פּנים פון אַ שויב אין רעגן, קלעטערט ביי נאַכט איבער מויערן, די לבנה זאָל אים אַראָפּוואַרפן אַ זילבערנעם הערינג, שפּילט ער אויף זיין לאַנגן ירושהדיקן פייפיאָל, שפּילט אַ נאָגנדיקן ניגון, אַ מין פייגלשע לוויה, און זי, אין ביידעמל, זעט איר געליבטן אינעם שפּיגל פון זיינע קלאַנגען.

איין מאָל האָט ער זיך ניט אומגעקערט. אַ טויבע סאַזשע האָט באַצויגן דעם שפּיגל. און זי — ווי נאָך אַ בלינדקייט וואָלט אַריין אין דער בלינדער!

זי טאַפּט זיין שאָטן. די שעוועליורע פון זיין שאָטן. די מאַגנעטישע נעדעלעך ציִען אים ניט צו...

עמעץ האָט אַריינגעהאַקט אַ מעסער אין אַ טויטן!

אירע פינגער — צען זשוזשענדיקע בינען — קרייזן איבער דעם בוידעמדיקן חלל, וווּ די לופט איז איבערגעברענט ווי ווייסער אַש.

— קום, שוועסטער!

איר קליינע, זעענדיקע שוועסטער, אַ האַלב נאַקעטע, אַ

בוך אונטערן אָרעם, צוויי צעפּלעך ווי אַן אָפּענע שער, קוואַלט אַרויס פון שימערדיקן ווינקל מיט אַ לעמפּעלע אין האַנט.

— לערן מיך אויס טאַנצן, איך האָב קיין מאָל ניט געטאַנצט, קיין מאָל ניט אין לעבן.

דאָס לעמפּל — אַ סאָווע מיט איין אויג — בלײַבט הענגען אויף אַ בעלקע. אונטער אים, אין שײַן פונעם בלוטיקן אויג, טאַנצן די צוויי שוועסטער. ס׳באַגלייט זיי דער פאַרשווונדענער פּייפּיאַל, די פייגלשע לוויה...

— אַ דאַנק, טײַערע, אַצינד לאָז מיך אַליין, איך וויל זען צי גאָט איז אַ בלינדער.

אַ ציטער נעמט דורך דאָס ביידעמל, ווי אַ נעסט בײַם דער־פילן אַ זעג.

און די בלינדע געזעגנט פּאַוואָליע צום לעמפּל, די זשוזשענ־דיקע פינגער דרייען אַראָפּ דעם קאַפּטור, באַנעצן מיטן קעראָסין אירע צעפּ, איר קליידל, און דער סאָוועס אויג טוט אַ פלייץ מיט פײַער.

איבער געסלעך ווי היילן פון גײַסטער — זון. זון. זון.

זון אין באַנדאַזשירטע שויבן. זון אין פּנימער. זון אין מתים, וואָס געפינען ניט דעם טויט...

מענטשן, צעשפּאָלטענע אין צוויי באַזונדערע פּראָפילן, פאַרביינערן זיך ווידער בײַ דעם רוויקן אָפּשײַן פון איר טאַנץ.

און זי אַליין, די בלינדע, דורכויס אין פײַערדיקע אויגן, צינדט אָן מיט איר טאַנץ די געסלעך, צינדט אָן די שטאָט, צינדט אָן די וואָלקנס:

— ביסטו בלינד, מײַן גאָט, נעם צו מײַן פײַער!..

ווי דער זכּרון פון מלאך־הדומה שווימט האָסטיק די לבֿנה צו די רויִנען פון אַ שוואַרצער גאַס און בלײַבט הענגען צווישן צוויי קוימענס.

לאַנגע, זידנדיקע שאָטנס קוואַלן אַרויס פון אירע אָדערן, ווי שוואַרץ בלוט פון אַ דערהרגעט פערד, און צעשמעלצן אונטער זיך, ביזן ברוק, די שנייען.

אַ מענטש אַנטפּלעקט זיך פון אַ קוימען, ווי אַ ווילדע קאַטשקע פון אַ טונקעלן וואַסער:

— שיינ—דע—לע!

פונעם קוימען, אויף דער אַנדער זײַט גאַס, קריכט אַרויס אַ צווייטער:

— צאַל—קע!

— שיינדעלע, מיר מוזן לעבן.

— יע, צאַלקע. ווי לאַנג ליגן מיר אָדער שטייען מיר אין די קוימענס?

— ניט לאַנג, סך־הכּל די דריטע לבֿנה. איז דיר קאַלט, שיינדעלע?

— קאַלט? אַז די לבֿנה באַלײַכט זעט אויס אויף מיר די סאַזשע ווי אַ זילבערפּוקס. פֿאַר קעלט האָב איך ניט קיין מורא. מע זאָל נאָר אונטן, אין מויער, ניט אײַנהייצן. מיר דאַכט, פונקען ציִען זיך פון קוימען...

— קיינער וווינט ניט אין דער שוואַרצער גאַס. און די פונקען זענען שטערן. מזלדיקע שטערן.

— ניין, צאַלקע, שטערן זענען קאַלט און די פונקען — היים, נאָדלדיק. היים ווי קושן, יע, נאָר אַ סך געפּערלעכער.

— שיינדעלע, ווּעמען האָסטו אין זינען, לאָמיר זײַן אָפּנהאַר־ציק. כ'האָב אַליין געזען...

— אַז מען קושט זיך זעט מען ניט, ווי אַזוי האָסטו געזען?

— לעבן גרוב... איידער מיר זענען אַנטלאָפן, איידער מיר האָבן זיך באַהאַלטן אין די קוימענס, האָסטו צו עמעצן געשמייכלט, אַזוי געשמייכלט, ווער איז ער?

—אַי, צאַלקע, זײַן אייפערזיכטיק אין אַ קוימען... גוט, כ'וועל דיר זאָגן, ס'איז געווען — — — - -

אַן אָפּקלאַנג פון געקאָוועטע שטיוול האַקט איבער דעם זאַץ.

אין ביידע קוימענס, איינער אַנטקעגן אַנדערן, איבער דער שוואַרצער גאַס, פאַרשווינדן די פנימער.

אין אַ האַלבן קרײַז, ווי אַן אָנגעשפּאַנטער בויגן, שטייען אַרום קאַנאַווע די שיסער מיט פּאַרקאַשערטע אַרבל און צילן אין „רעדעלע פון מזל" — אין אַ קופּע פּאַרמישפּטע.

דער אָפּשײַן פון אַ מעשענעם שײַטער אין דערבײַיִקן וועלדל, מיט ביימער פון האַלב צעפּאַלענע סקעלעטן, באַשימערט מיט ברע־נענדיקע שאָטנס דאָס געביין פון לעבעדיקע טויטע, וואָס אַלע זעען זיי אויס ווי איינער — אַזוי זעט אויס ערד, ווען אַן אַקער צעשנײַדט און קערט זי איבער.

בלויז די באָבע, מיט בײדע אייניקלעך בײַ די זײַטן — אַ גרײַז גראָע אָדלערין מיט צעשפּרייטע פליגל, בלויז זי האַלט־אויף די אייביקייט פון איר פּנים.

די באָבע איז פּאַרבליבן פון די לעצטע.

ביידע אייניקלעך קושן אירע הענט מיט פּאַרחלשטע ליפּן:

— באָבע, נאָכמאָל פּאַלן דאָ אַזוי פיל מענטשן?

די באָבע פּאַרהייבט דעם קאָפּ. ס'איז בלאָ און לויטער. איין ריזיקע לבנה. פון דער באָבעס אויגנקוועלכל שווימט אַרויס אַ טרער, וואָס זי האָט אויסבאַהאַלטן לאַנגע יאָרן. די טרער שווימט, ריזלט און פּאַרפלייצט די לבנה.

ס'נעמט וואָלקענען, רעגענען, מיט וואַרעמע באָבישע טרערן. זיי, די טרערן, פּאַרלעשן דעם שײַטער, פּילן אָן די קאַנאַווע.

באָבע פּאַרמאַכט די אויגן און בלינדערהייט אַזוי כאַפּט זי איין אייניקל — און לאָזט זיך לויפן.

ווען געראַטעוועט — חנהלען צי מירעלען? מע טאָר ניט קלערן. ס'קינד שלאָפט און די באָבע שעפּטשעט:

— חנה־מירעלע, חנה־מירעלע...

זי בלאָנדזשעט אין דער צעווייקטער פינצטערניש. אויף די אַקסלען שלאָפט חנה־מירעלע.

באָבע קומט אין אַ דאָרף. הינטערן שויב פון אַ כאַטע צאַפּלט אַ פײַערל.

באָבע טאָפּטשעט אין וואַסער. פאַלט, הייבט זיך אויף, און קלאַפּט אָן אין כאַטע ווי אין האַרץ פון אַ מלאך.

— קטאָ?

— גוטער מענטש, לאָז אַרײַן...

ס׳עפנט זיך פּאַוואָליע די טיר, און אַ פּויער, האַלב נאַקעט, מיט אַ לעמפּעלע אין איין האַנט און אַ בײַטש אין דער אַנדערער, באַווײַזט זיך אויפן גאַניק.

און ער פאַרהייבט די בײַטש איבער דער זקנה.

נאָר דעמאָלט שלאָגט אַרויס אַ קול, ווי אַ ווײַסער פליגל, פון דער אַלטיטשקעס ליפּן:

— מענטש, וואָס טוסטו, ביסטו בלינד, זעסטו ניט אַז אין רעגן איז גאָט?

די לאַנגע בײַטש אין האַנט פון פּויער, פאַרמאָסטן אויף דער באָבען, דערלאַנגט אים אַ בים ווי אַ שלאַנג. ער קאָן די האַנט ניט הייבן, ער קאָן זי ניט אַראָפּלאָזן.

אין שײַן פונעם לעמפּעלע זעט ער:

אָן אַלטיטשקע מיט לאַנגע, ווײַסע האָר ווי באַגאָסן מיט קאַלך. די ווינעם באַהאַנגען מיט קליינע טראָפּנס — באַנאָדלטע קישעלעך. אויף די אַקסלען טראָגט זי אַ קינד — אַ בלאָ שעפּסעלע.

און הינטער דער באָבען, צווישן פעדעם רעגן, באַצויגענע מיט צאַפּלדיקע פּערל, שוועבט אַרום אַ געשטאַלט און ציט אויס צום פּויער אַ לאַנגן בליציקן פינגער.

די קני בייגן זיך. דאָס לעמפּל פאַלט אַרויס פון האַנט. און דאָס בלאָע שעפּסעלע, אַרום האַלדז, וואַכט אויף:

— באָבע!

...אַ בינטל סאַפּענדיקע שאָטנס — האָבן מיך געצויגן בײַ נאַכט איבער די האַלב פֿאַרפֿרוירענע זומפּן, וואָס זייער דינער, אָפּגאַרערישער לבֿנה־אײַז האָט יעדער ווײַלע, דאָ־דאָרטן, זיך געשפּאָלטן מיטן געהויל פֿון אַ וואָלף אונטער די מידע, צעשניטענע פֿיס.

די וואַסערן — אַלט און שטאַרק, מיט פּלערליי קרײַטעכצער און וואָרצלען, פֿאַרזונקענע פֿייגל און חיות־לונאַטיקער, וואָס די לבֿנה האָט פֿאַרמאַניעט פֿון די וואַרעמע היילן און זיי פֿאַרפּלאָנ־טערט אין די זומפּעצן — האָבן געשלאָגן מיט אַ שאַרפֿער זויערקייט, ווי אַ מין ווישניאַק, וואָס עמעץ האָט „געשטעלט אײַנ־צושטאַרקן" מיט טויזנטער יאָרן צוריק.

דאָס בינטל האָט זיך פֿאַרנומען אַלץ טיפֿער אין די זומפּן. און כאָטש איינער האָט ווינציק באַטראַכט דעם אַנדערן, האָבן אַלעמען פֿאַרלאַנגען זיך פֿאַרקניפּט אין אַ סודותדיקער שוואַרצאַפּל־שפּראַך, און מיר אַלע, פֿאַרשיכּורטע פֿון מידקייט, האָבן זיך אַרויפֿגעוואַליעט אויף אַ מאָכיק בערגעלע און זענען פֿאַרזונקען אין ליימיקן דרעמל.

בלויז די אָטעמס — רינגען אין אַ וואַסער — עגבערן זיך שטיל אין הילכיקן קלינגענדיקן חלל און פֿילן אים אָן מיט שוועבנדיקע קרײַזן.

קיינער באַפֿעלט ניט מע זאָל אויפֿשטיין. די ליפּן, ווי אָפּגעהאַקטע פֿינגער, קאָנען זיך ניט באַוועגן...

די לײַבער נעפּלען אַרום די פֿײַכטע וואַרעמקייט, און די קליידער, מיט אײַזיקע, נאָדלדיקע בערשטעלעך, קלעפּן זיך צום לײַב. ניין, כ'וועל ניט אײַנשלאָפֿן. איינער מוז וועכטעווען, ווי

אויבן די לבנה. אויך זי איז פֿאַרמאַטערט פֿון בלאָנדזשען אינעם הימלזומפּ. אויך דאָרטן, אין הימלזומפּ, איז פֿאַראַן אַ מאָכיק בערגעלע, ווי דער נאַכטלעג פֿונעם זומפּקיניג. נאָר די לבנה איז קליגער, לאָזט ניט אָנטאָן איר אַ כּישוף...

מײַנע פּיס פֿאַרשווימען אין אַ זיסער פֿאַרפֿרוירנקייט. איך קאָן זיי ניט רירן.

מיטן צודריקן ס׳לײַב צום אויפֿגעפֿווישטן בערגעלע, וואָס האַלט אין זײַן שוואָמיקייט דאָס אײַזיקע וואַסער, הייבט זיך דאָס וואַסער אויף פּאַוואָליע פֿון דער טיפֿעניש און פֿאַרשמידט מײַן שאַרבן אין אַ דינעם גלאָזיקן פֿורעם.

נאָר דעמאָלט דערשפּירן די שפּיצפֿינגער פֿון מײַנע פּיס אַ צערטלעכע גן־עדנדיקע וואַרעמקייט. און פּונקט אַנטקעגן, אין דער לופֿטן, שמייכלען צו מיר זילבער־גרינע אויגן, אַדורכגעשטרײַפֿט מיטן בליאַסק פֿון דער לבנה.

— קיין וואָלף איז דאָס נ י ט — איז דורכגעלאָפֿן אַ מחשבה. אַ וואָלף איז אַ שׂונא פֿון יעטוועדער שמייכל...

און טאַקע באַלד האָט זיך אַנטפּלעקט, אַז די שמייכלענדיקע זילבער־גרינע אויגן זענען דאָס אייגנטום פֿון אַ מיידל־פּנים און אַז די מיידל אַליין וואַרעמט עם מײַנע אײַזיקע פּיס מיט דער זײַדענער זוניקייט פֿון איר לײַב. זי האָט עם אַראָפּגעצויגן מײַנע שווערע, צעפֿליקטע שטיוול און פֿאַרלאָקט מײַנע פּיס אין איר וואַרעמער נעסט אַרײַן.

— דו־דו, שעפּטשעט די מיידל, און איר אָטעם טוליעט זיך צו מײַנעם, און איר פּנים — ווי בלאָער מירמל וואָלט זיך באַוועגן: שוין איבער דרײַ יאָר ווי כ׳האָב אַרויסגעשיקט מײַנע בליקן, וואַנדערנדיקע טרערן, דיך צו געפֿינען. ווען די ערד האָט זיך איבער מיר פֿאַרשלאָסן — בין איך אויפֿגעגאַנגען ווי אַ בוים, און ווען אַ בייטש

האָט מיך פאַריאָגט אין שיַיטערהויפן — האָב איך ס'פיַיער פאַר־שלונגען אין־זיך און עס אונטערטעניקט.

מיט וועמענס כּוח? — מיט דיַינעם. דעמאָלט אין גאָרטן, ווען מיר האָבן זיך צעשיידט, האָסטו אַ רינגעלע, דיַין מאַמעס אַ גאָלדן רינגעלע מיט אַ פינקלדיקן רובין, אַ מתּנה מיר געגעבן. זיַי זיך מודה: האָסט דאָס רינגעלע פאַרכּישופט, און מיַין ליבשאַפט האָט ניט אויפגעהערט צו גליִען ווי זיַין רובין. דאָס איז מיַין גוטער מלאך, אין אים האָבן זיך אָפּגעשלאָגן אַלע טויטן און, ווי מילבן אונטער ליכט, זיך צעשמאָלצן.

זי האָט אַראָפּגעצויגן דאָס רינגעלע, צודערלאַנגט נענטער, כ'זאָל עס דערקענען, און אויסגעקריצט מיט אים אין דער לופטן, ווי אין קאָרע פון אַ בוים, זיסע ווערטער. ערשט דעמאָלט האָב איך דערפילט דיווירקלעכקייט, וואָס פאַרשטעלט זיך אָפּט אין חלומות.

ס'האָט זיך דערהערט אַ שטעפּעריַי פון אַ קוילן־וואַרפער, וואָס האָט אויפגעהויבן פון זומפּ אַ וואָרצל ווי אַ נאָז פון אַ העלפאַנד.

דאָס בינטל שאָטנס האָט זיך אַ הייב געטאָן פון מאָך און צוריק זיך געלאָזן אַלץ וויַיטער אין די זומפּן.

צווישן די דאָרע, הוילעביימער, די „סוכּאָסטאָיען", האָט זיך געררייכערט דער טאָג ווי געלער שוועבל.

אַ בוטשאָן מיט לאַנגע, רויטע פיס, איז געשטאַנען אין שי־מערדיקן זומפּ מיטן שנאָבל איַינגעשמידט אין איַיז.

הינטער אונדז פאַלט מען. די פאָדערשטע אויגן זעען עס ניט, אָבער די הינטערשטע אין פּאַטילניצע — יאָ.

מיט אַ מאָל שטעלט זיך אָפּ די מיידל:

— איך מוז לויפן צוריק, צום בערגל, כ׳האָב פאַרלוירן ס׳רינגעלע.

און איידער איך באַווייַז זי אָפּצוהאַלטן, איז שוין איר האַנט פאַרפלויגן פון מייַנער, ווי אַ ווייַסע טויב.

כ׳בין געבליבן אַליין.

אַליין ווי דער בוטשאַן, וואָס זייַן שנאָבל איז פאַרשמידט אין אייַז.

ווער פון די חברים ס׳איז געפאַלן, און ווער ס׳איז אַנטרונען אין דער ווילדערניש.

איך שרייַ: אַהו! ניוכע ווי אַ וואָלף נאָך איר אָטעם, לויף אַ באָרוועסער אַהין און צוריק, און באַץ! — פאַרזונקען ביזן האַלדז אין אַ וואַסערגרוב.

דער טאָג האָט זיך פאַרלאָשן ווי אַ שוועבעלע. דאָס פאַרברענטע „העלצל" אין אַ דינעם רויטלעכן צאַנקען האָט נאָך באַלויכטן אַ ווייַלע דעם האָריזאָנט.

דערנאָך האָט זיך אַראָפּגעלאָזן די נאַכט ווי אַן עקדיש.

אויף מאָרגן, אין דולער בלאָנדזשעניש, האָב איך ענדלעך דערטאַפּט דאָס בערגל. נאָר פון מיידל איז דאָרט פאַרבליבן נאָך ווינציקער ווי פון אַ חלום.

כ׳האָב זיך קוים באַפרייַט פון וואַסערנעץ און דערשלעפּט זיך צו אַ וועלדל, — אַ באַווינטן פון לויטער בעריאָזעס.

פאַרשיכּורט פון יִיאוש און גלויבן האָב איך אויסגעריסן פון דר׳ערד אַ שטיין און גענומען זעצן מיט אים אין אַן אויסגעהוילטער בעריאָזע, דער עלטסטער אין וואַלד. אייַן זעץ מיטן שטיין, נאָך אַ זעץ, נאָך אַ זעץ, ביז די קלעפּ, ערב-דונערדיקע, דומפּע, האָבן זיך צעשפּליטערט אין עכאָס.

דער שטיין האָט זיך צעקרישלט צוזאַמען מיט מייַנע לעצטע מחשבות.

און דעמאָלט האָט זיך אַנטפּלעקט אַ געשטאַלט —
זיך אַנטפּלעקט צווישן די הויכע צעשוונדענע בעריאָזעס, ווי אַ בעריאָזע פֿאַרוואַנדלט אין אַ מענטשן.
צו ערשט האָבן זיך באַשאָפֿן שוואַרצאַפּלען — זאַלציקער בורשטין, אָקערשט פֿון ים אַרויס.
אַ ווײַלע שפּעטער — אַ צעפּלאָשעטער קאָפּ אין אַ קרוין פֿון דערנער.
אַרום האַלדז אַ שלאַנג.
אַרום לײַב די קליידער — צעפּליקט, צעדריוולט אין זיך הוידענדיקע צויטן. צווישן זיי — דאָס אַנטבלויזטע לייב, אין מאָן־רויטע פּליאַמעס.
— העי, ווער ביסטו, די כּלה פֿון זומפּקיניג?
די שלאַנג אַרום האַלדז האָט געשאָקלט מיטן קעפּעלע אויף ניין.
די געשטאַלט האָט זיך דערנענטערט.
און פּלוצעם — פֿון איר לינקער האַנט פֿינקלט אַ רינגעלע, דאָס רינגעלע מיטן טראָפּן בלוט פֿון רובין.

*

...פֿון דעמאָלט אָן, ווען אין חלום, ווו קלאַנגען גייען אַרום ווי מענטשן, אַנטפּלעקט זיך מיר אַ ליד, אַן אויסגעבענקט ליד וואָס כ'האָב ליב, נאָר בײַם אויפוואַכן ווערט דאָס ליד נעלם, ווי די טײַערע מיידל אין יענע זומפּן, — נעם איך זעצן מיט אַ שטיין פֿון ווערטער זיך אין האַרצן אַרײַן, זעצן אַזוי לאַנג, ביז דער שטיין צעקרישלט זיך, ביז איך פֿאַל מיטן לעצטן אָטעם אויף דער ערד. אין אַזאַ מינוט, טרעפֿט עס, קומט צו מיר אין דער ווירק־לעכקייט דאָס פֿאַרשווונדענע ליד, נאַקעט און צעבלוטיקט, נאָר מיט אַ גאָלדן רינגעלע פֿון ליבשאַפֿט — און עס שמייכלט דורך טרערן.

ביַים ווערן אַ פעלצל ביסטו פאַרבליבן אַ שעפּעלע.

ווען מיַין מאַמע האָט דיך אויסגעקויפט ביַי אַ קירגיז אַ הונדערט־יעריקן פאַר אַ טאָרבעלע זאַלץ און מיך דערפריַיט מיט דער מתּנה צום זיבעטן געבוירן־טאָג — איז אַזוי ווי דער מאַמעס אָטעם וואָלט אַריַין אין מיַינע ביינדלעך, ווי איך וואָלט אָנגעטאָן אַ לעבעדיקע זון...

קרומאויגיק און צעשניטן פון קינזשאַלן האָבן מאַרשירט אין שנייען די טעג.

אין דיר האָב איך באַשאַפן מיין ערשט ליד — אַ שניימענטש.

אַ גיַיסט בין איך געווען אין דיַינע פליגל. פון זיך אַליין פאַר־שווונדן. זיבן שטראַליקע טויבן האָבן מיך געבראַכט אהיים.

האָסט מיך באַגלייט איבער ציַיטן, לענדער, מיטן ניגון פון דער קינדהייט — אַ וואַרעם פידעלע.

האָסט געזען ווי דער צפון־שטערן האָט מיך געטאָן אַ ראַץ...

ווען כ׳בין געוואָרן פאַר דיר צו גרויס, האָסטו מיר אָפּגעגעבן דיַינע הענט — די צוויי אַרבל, צו פאַרלענגערן די פריַינדשאַפט.

דיר, מיַין פעלצל, האָב איך פאַרטרויט מיַינע לבנהדיקע פּאַפּירלעך, מיט בלינדע צעהאַקטע שורות, ווי דער טאַנץ פון אַ שיכּור אין שניי...

און שפּעטער, ווען מיַין טויבנשלאַק איז אַוועק מיט די וואָלקנס, ווער נאָך, אויסער דיר און אַ טשאַטע ווונדן, האָבן מיך באַגלייט!..

ווען מיַין פּנים האָט זיך פאַרביטן אין אַ פאַרקוועטשטן פינגער, האָסטו ניט דערלאָזן דעם פיאָלעטן אײַז צו פאַרגליווערן מיַין שמייכל.

און איין מאָל ביַי נאַכט, אין אַ וואַלד, איבער שלאַנגען

באַלזאַמירטע אין אײַז, האָט אַ פּרוי באַקומען װײען... און אין דיר, אין דײַן װאַרעמער נעסט, איז אַרײַן דאָס בלאָע קינדעלע, — בלאָ װי דו.

און אַ צװײטן מאָל, — אַ נאַקעטער, בלויז מיט דיר אויף די אַקסלען, האָב איך געריטן צו דער מאָרגנדיקער זון איבער אַ שלאַכטפעלד.

דער שנײ — אַ לויטערער בײַנאַכטיקער הימל. מײַן פערד — אַ הימען איבערן שנײ. פונעם שניט אין זײַן אָדערדיקן האַלדז פאַלן גאָלדענע פישעלעך. מײַנע ריפּן זענען באַצװיגן מיט זײַנע. הויט איז איבעריק. ביסטו אויך געװאָרן איבעריק, צי האָסטו דערפילט מײַן ראַנגלעניש און, װי אַ בליק װאָס איז אַנגעבלויט פון קלוגשאַפט, זיך אַראָפּגעלאָזן אין שנײ?

„דיבאָם” האָט זיך געשטעלט דאָס פערד. זײַן רײַטער האָט דערזען —

אַ בלאָ שעפעלע בלאָנקעט אין דער אײביקײט:

— מע—מע... מאַ—מע...

און אַ װאָלף, אין שנײ אַ געשליפענער, אַ בלאַנקער, פירפיסיקער מעסער, שנײַדט די געגנט.

מיט ברענענדיקע הערנער, צוויי אויסגעקרימטע וואַקסענע ליכט, אונטער אַ געלן שטראַליקן אָרעאָל, טראָגט זיך אַן אָקס מיט אַ הייזעריקן רעוועץ פונעם פלאַמענדיקן שטאַל אַרויס, ווי אין זײַן האַלדז וואָלט געבליבן שטעקן אַ גילדענער חלף. דאָס צוגעקלעפּטע טרוקענע מיסט פון זײַן הינטערטייל רייכערט זיך אין פּיאָלעטע קנוילן און זײַנע פאַדערשטע פיס, אַרויף ביז דער געמבע, פלאַקערן בײַם סאַמע פלייש ווי אונטערגעצונדן ווילדגראָז.

דער פאַלנדיקער ערשטער שניי, גלײַך עמעץ וואָלט פאַריאָגט פון הימלשלאַק אַ ריזיקע טשאַטע פּערל־ווײַסע יונגיטשקע טויבן, פאַרטריבן זיי אויף דער זינדיקער ערד אין מיטן זייער וואַרעמען שלאָף — דער שניי קאָן דעם פײַער ניט אײַנלעשן. ווען די פונקען, די רויטע פליִענדיקע נאָדלען, וועקן אויף מיט אַ דינעם שטאָך די פאַלנדיקע טויבן — דויערט ניט קיין „אוי" — און די טויבן ווערן פאַרשלונגען פונעם זשעדנעם פײַער. און מיטן כוח פון די פאַרשלונגענע שנייטויבן בושעוועט נאָך ווילדער, מיט מער הנאה, דאָס פײַער אויף זײַן קרבן, שמידט אים אין קופּערנע ריפּן, זיצט אויף זײַן רוקן ווי אַ נאַקעטער סאַטיר און שמײַסט דעם אָקס מיט שײַטערדיקע בײַטשן.

צו זײַנע אויערן דערטראָגט זיך אַ ממוו, אַ גרוויליק בענקענדיקער ממוו, אַ דונער מיט אָפּגעהאַקטע פליגל...

ער קאָן ניט ענטפערן. ס׳מויל איז אָפן, נאָר ניט אַנדערש — ער האָט פאַרלוירן די צונג.

זײַן אימפּעט יאָגט אים ווײַטער, ס׳פײַער הייבט פון דער ערד, פון די שקיעהדיק פינצטערע זומפּן וואָס ציִען זיך ביז צו אַן אָזערע.

ערשט דעמאָלט, ווען ער שטורעמט אַרײַן ביז די קני אין אָזערע, און מיט די פאַרטאָפּלטע עליפּסענע אויגן, ווי צונויפגעשמאָלצן גלאָז פון אַ סך קאָלירן, דערזעט ער אין וואַסער נאָך אַן אָקס, אַ קאַפּויערדיקן, מיט די ברענענדיקע הערנער אַראָפּ, אין הימל אַרײַן — נעמט זיך קנײטשן אויף זײַן פּנים אַ מענטשלעכער שמייכל.

עס פּלאַצן זײַנע קופּערנע ריפּן.

דער שניי שיט און שיט.

און דער אָקס, דרייט אוים דעם קאָפּ אויף לינקס, אין דער ריכטונג צו זײַן היימישן דערפל, וואָס פון אים איז בלויז פאַרבליבן אַ פינצטערער קוימען, ווי אַ טויטע האַנט, און ער טוט זיך קיין ריר ניט.

אַ ווײַלע פלעמלען נאָך די הערנער, ווי ליכט צוקאָפּנס פון אַ טויטן, און לעשן זיך צוזאַמען מיטן טאָג.

די זון, אין גרינע פלעקן, אַ הענגענדיקער זומפּ, האָט זעט אויס, באַשלאָסן קיין מאָל ניט אונטערגיין.

פאַרפרוירן אין מיטן גאַנג זענען די טריט פון בלישטשענדיקן פרילינג. זײַן אָטעם אין וואַלדס טיפעניש — אַ נאַסער שפּיגל.

בײַם ראַנד פון וואַלד — צוויי גייער.

יאָאַכים, דער שמיד פון זאָסלע, — פאָרויס. אַרום פּעלצל אַ שטריק. אויף זײַן פּלייצע די שטעך פון אַ געלער לאַטע, וואָס דאָ אין וואַלד איז זי פאַרשוווּנדן. און אויפן אַקסל טראָגט ער אַ האַק. די האַק — אַ בלאַנקער סקעלעט פון אַ וואָלף, מיטן קאָפּ דעם פלאַטשיקן אַהינטער. אַ וואָלף אַזאַ, וואָס האָט אַליין זיך צעריסן...

דער צווייטער גייער בין איך. אַ זעג, אַ באַציינערטער פאַנצער, באַשיצט מײַנע ריפּן, יאָאַכים האָט דאָס אַזוי מיך אויסגעלערנט אָנצוטאָן די זעג. „ס'איז האַנטיקער און מען לאַכט פון קוילן".

גלײַך יעגער בײַם אויסשמעקן אַ חיה, לויערן מיר ביידע אויף אונדזער קרבן, דער קרבן באַדאַרף זײַן אַ בוים. אַזאַ בוים, וואָס מע רופט „סוכאָסטאָי", וואָס זײַן קאָרע צעפאַלט ווי גלידער פון אַ מצורע, די שטאָלענע וואָרצלען האָבן זיך פאַרוואַנדלט אין אָדערן אַש, און דאָס נאַקעטע צעשפּאָלטענע לײַב איז העל-בלאָ ווי ברענענדיקער ספּירט —

מיר לויערן אויף אַ טרוקענעם בוים, זײַן האָלץ זאָל פּלאַקערן מיט דער ערשטער שוועבעלע.

דער פאַרבלאָנדזשעטער אָקס אין וואַלד, מיט וועמעס בלוט ס'האָט יאָאַכים געלאָשן זײַן האַק — פרירט שוין אייניקע מעתלעת בײַ אונדזער ערדשטיבל און ניטאָ קיין לײַטיש האָלץ פאַר אַ באַטעמטן מאָלצײַט.

דער טויטער אָקס ליגט אין שניי, אויף אַ זײַט, און זײַן קאַרשיקע פעל איז האַלב אָפּגעשונדן, פון האַלדז ביזן דיקן בויך — ניט ווײַטער. ס׳קומט אויס: ער ליגט אין אַ ווײַס בעט אונטער אַ זײַדענער קאָלדרע...

— העי!

— וואָס איז געשען, יאָאַכים?

— שאַ. אַנטקעגן אַ „סוכאָסטאָי״...

— דײַן פאַנטאַזיע!

— ניין, ברודערקע, אַזאַ בוים דערקענט מען בײַ נאַכט. אַרום אים, זעסט, — אַ גאָלדענער שלייער.

מיר קומען־צו נענטער און יאָאַכים האָט געטראָפן: אַ דיקער, אַלטער, קנאָכיק־צעפּוילטער דעמב, אָן לײַב און אָן לעבן.

— ער וועט קלעקן אָפּצובראָטן אַ סטאַדע אָקסן, טרוקן ווי פעך, — זעצט יאָאַכים די האַק אין בוים אַרײַן.

איך באַטראַכט דעם קרבן נאָך אַ מאָל און די זעג פליט אַרונטער פון גוף מיט צוויי שטאָלענע פליגל.

— יאָאַכים, דער בוים איז אײַנגעהילט אין רויך, עס טרערן מיר די אויגן.

— אַ טומאַן איז בײַ אים רויך! וועסנעצײַט וואַנדערן די טומאַנען ווי מענטשן, און זייערע מידע פיס רוען אָפּ אויף דיביימער. די זעג, לאָמיר פידלען!

און די זעג בײַסט אײַן די ציינער אינעם דעמב און דער שניי אונטן ווערט באַזיפּט מיט פּורפּורנעם זעגמעל.

— יאָאַכים, אַ טומאַן זאָל זײַן ביטער? אַ האַרץ — נו, יע, אָבער ניט קיין טומאַן...

יאָאַכים ווישט מיטן אַרבל די אויגן און די זעג בלײַבט שטיין אין בוים ווי אַ שיף צווישן קריִעס.

מיר טרעטן אַפּ עטלעכע שפּאַנען פון דעמב און וואַשן אוים מיט שניי די פאַרביטערטע אויגן.

— יאַאַכים, וואָס זאָגסטו אַצינד? ווענסעצײַט וואַנדערן די טומאַנען ווי מענטשן...

דער שמיד פון זאַסלע האַלט זיך בײַם זײַניקן:

— ביטערע טומאַנען. לאָמיר זעגן ווײַטער!

מיר זעגן, זעגן און דאָ, ניט צו גלייבן, פון טויטן בוים — אַ לעבעדיקער ניגון.

און אַ ייִד אַנטפּלעקט זיך אונטער הענגענדיקער קאָרע, אין אַ טלית, און ער שמייכלט מיט דער זעלבער גאַליקער גרינקייט ווי די זון וואָס וויל ניט אונטערגיין:

— אין אָט דעם בוים לעבן מיר שוין אַ צוואַנציק חדשים. יע, מײַנע ייִדן, מײַן ווײַב און איך. אונטן, אין אַ פּוקסנהייל באַקט זי בולבעס און איך, אויבן, זאָג תּהילים. אַ דאַנק דיר, גאָטעניו, וואָס איך בין ניט אײַנגעשלאָפן, אַ נס, אַ נס. וואָלט איך ניט געזאָגט תּהילים וואָלט איך דאָך אײַנגעשלאָפן און די זעג אײַערע וואָלט מיך דעמאָלט צעשניטן.

אַ מאַן מיט אַ שווערן זאַק אויף דער פּלייצע דערנענטערט זיך צו אַ פֿינצטערער שטאָט אין אַ גאַסרעגן. אַ בליץ — דאָס בלוט פֿון אַ צעשפּאָלטענעם שפּיגל — צינדט אָן דעם רעגנס פֿלייצנדיקע זײַלן.

צווישן זיי — דער מאַן מיטן שווערן זאַק.

אַ שוואַרצע האַלבע לבֿנה, באַזיימט מיט גלײַענדיקע ראַנדן, אַזוי זעט ער אויס.

ניין, אַזאַ רעגן־טעם האָט זײַן צונג נאָך קיין מאָל ניט געפּילט. ניט קיין רעגן — אַ הימלישער כּישוף־מאַכער האָט צעשמאָלצן די צײַט! נעכטן, הײַנט, מאָרגן — ניטאָ. ניטאָ. דער פֿרילינג פֿון אדם הראשון און דער ווינטער פֿון אדם האחרון זענען צעשמאָלצן אין אַ ריזיקן קעסל וואָס איז אויסגעשמידט פֿון וואָלקנס. דער קעסל האָט געפּלאַצט. און די צעגאַנגענע צײַט מבולט אכזריותדיק איבער דער ערד, און באַלד־באַלד וועט זי פֿאַרשלינגען דעם גייער מיט זײַן שווערן זאַק אויפֿן פּלייצע.

ער קאָן ניט לייקענען: די פֿיס ג ײ י ע ן. עס גייען די פֿיס און עס גייט דער רעגן. אַ סימן, ברודערקע, אַז אָרט איז נאָך אַלץ אויפֿן אָרט, אַז אַ שפּליטער פֿון דער צײַט־נשמה איז ערגעץ פֿאַרבליבן. ניט סתּם ערגעץ — נאָר טאַקע אין זײַן ברוסט. קלאַפּ־קלאַפּ — די צײַט אַרבעט. צײַט און אָרט האָבן זיך, קענטיק, ליב. דער שׂכל דער נאַרישער קאָן זיי ניט צעשיידן...

אַ גראָע צעכוואַליעטע וואַנט, ווי אין דער וואַנט וואָלטן זיך געטרונקען וועלף, שווימט אַרויס הינטער די זײַלן פֿון רעגן.

— דער מאַנאַסטיר פֿונעם הייליקן פּאַוועל.

דאָ, אין מאָנאַסטיר, אין געוועלבטן רויט-ציגלדיקן קאַמער פון דער שוועסטער אורשוליאַ, טרעפן זיך וואַלדמענטשן. אַמאָל אַנטרינט אַהער אַ פּאַרמישפּטער, מיט קוילן אין לײַב, וואָס אין מיטן פּלי האָבן זיי חרטה געהאַט... אַמאָל — אַ טיפּוס-קראַנקער, אין אַ צעפּליקטן סאָלדאַטסקן שינעל ווי אַ צעשאָסענע פּאָנע, וואָס בלויז דער אָדלערל אויף זײַן איינציקן קנאָפּ טראָגט אים נאָך אויף זײַנע זוניקע פליגל.

דאָ, אין מאָנאַסטיר, האָט אים אורשוליאַ געראַטעוועט. שפּעטער איז זי געוואָרן די פאַרבינדערין מיטן וואַלד און ער, דער מאַן מיטן זאַק, פלעגט קומען אַהער נאָך ידיעות.

ער געדענקט, אַז לינקס, בײַם צעשויבערטן וועלדל, איז דאָ אַ קאַנאַווע אונטער דער וואַנט, וואָס איז פול מיט בריִענדיקע קראָפּעווע. דורך דאַנען באַקומט מען זיך אַרײַן אין הויף.

אַצינד וואָלט ער גרײַלעך וועלן, אַז קראָפּעווע זאָל אים בריִען און ברענען. די פּיס, די הענט, דעם זכרון — אַבי אים זאָל ווי טאָן. זענען דווקא אירע גלאַזיקע נעדעלעך באַהאַלטן פון רעגן... אוי, ברודערקע, ווי עס בענקט זיך אַמאָל נאָך ווייטיק. נאָך אמתן, געשמאַקן ווייטיק! דאָס קאָן בלויז פאַרשטיין אַ געליימטער, וואָס די נעגל פון זײַנע פינגער זענען איבערגעצויגן איבערן גאַנצן לײַב.

דאָס זיבעטע פענצטערל. זעקס. זיבן. און אָנקלאַפּן צו דער שוועסטער אורשוליאַ דאַרף מען זיבן מאָל.

פּאַוואָליע עפנט זיך אַ בלײַענע טיר.

אַ געלע, דערשראָקענע ליכט, מיט אַ וואַקסענעם פּײַערל — בינען זענען אויפגעשטאַנען תּחית-המתים פון זייער זשומענדיקן וואַקס, — בלאָנדזשעט הינטערווײַלעכץ אין פינגער דינע, איידעלע פון אַ גליקלעך-דערשראָקענער פרוי און מאָלט-אויס אויף די רויטע קוואַדראַטענע ציגל פון קאָרידאָר אַ געדרייטן, וואַסערדיקן שטעג.

די יונגע פרוי, זײַן רעטערין, אין אַ נעפּלדיק־צעפּאַלדעוועט נאַכטהעמד, שוועבנדיק אַהינטער, מיט די אויגן צום גאַסט, זעט אוים אין קאָרידאָר ווי אַ רוסאַלקע אין פּערל, וואָס טונקט זיך, שווימט און מאַניעט אים פון טונקל־ברענענדיקע כוואַליעס. און ער, מיטן זאַק אויף דער פּלייצע — אַ פישער מיט אַ נעץ...

ער לאָזט איבער דעם זאַק אין אַ נישע פון קאָרידאָר און די שמאָלע טיר פון אורשוליאַס קאַמער, אַ צודעק פון אַ דעמבענער טרונע, ווערט פאַרהאַקט הינטערביידן.

— קאָליאַ, וואָס איז געשען, זעסט דאָך אוים ווי דײַן זיידע?

קאָליאַ, אָדער קאַפּל, ווי מ'האָט אים גערופן אין שטוב, ציט זיך אוים אויפן דיל, אין אַ ווינקל, מיט די האָריקע הענט איבערן קאָפּ — ער, דער קאָפּ, זאָל ניט אַנטלויפן.

— גערעכט, אורשוליאַ, איך זע אוים ווי מײַן זיידע, ווײַל די אייביקע יונגשאַפט איז אַרײַן אין דיר.

זי ברענגט אַ האַנטעך. אַ פּעקל בגדים.

— טו זיך איבער. די קליידער זענען דײַנע. האָסט זיי דאָ איבערגעלאָזן מיט אַ יאָר צוריק.

— אורשוליאַ, וויפל איז דער זייגער?

— צוויי.

— אַ דאַנק, ניט כּדאי בײַטן די קליידער. אין אַ שעה אַרום וועל איך ציִען ווײַטער. זעסטו, אַ גלעזל מילך...

ווען אורשוליאַ קומט מיטן גלעזל מילך, שלאָפט שוין קאַפּל אַ געשמידטער אין זיסע קייטן.

זי פאַרלייגט זײַנע אָפּהענטיקע הענט אַרום איר נאַקעטן האַלדז און ברענגט אים, עלעהיי אַ האַלב דערטרונקענעם, צו דעם אינדזל פון איר בעט.

אירע ליפּן, שפּיציק־וואַרעמע, שפּרינגען איבער זײַן בייניקן פּנים, ווי פייגעלעך וואָס קאָנען נאָך ניט פליִען — איבער דערנער.

ס׳נאַכטהעמד געפּלט פון איר אַוועק. איר זוניק לײַב טריקנט אוים פון זײַן געבײַן דעם רעגן.

— קאָליאַ, כ׳האָב דיך פריִער געזען אין חלום. ביסטו אײנער צי צוויי? ניין, ביסט אײנער, בלויז דעמאָלט ווען דו ביסט ניטאָ ביסטו צוויי.

ס׳פײַער פון ליכט — אַ קאַרליק מיט אַ ברענענדיקן הויקער — פאַרזינקט אַלץ מער אין זײַן וואַקסענעם קבר.

— בלויז דעמאָלט ווען דו ביסט ניטאָ ביסטו צוויי...

דער רעגן טוט אַ זעץ אין שויב מיט זײַנע בלײַענע פויסטן.

אַ זעץ אין קאָפּלען.

זײַנע וויִעם פּלאַצן.

ווער טוליעט אים? ווער זייגט דעם סם פון זײַנע גלידער? אוי, ער קאָן נאָך פאַרשפּעטיקן!

ער באַפרײַט זיך, קאַפּל, פון איר זוניקן צויבער, שפּרינגט אַרוים פון בעט, קומט צו לויפן מיטן זאַק, וואָס ער האָט איבערגעלאָזן אין קאָרידאָר, און געשווינד גיט ער אים אַ לייג אויפן געלעגער.

אורשוליאַ פאַלט צו זײַנע פיס מיט אַ געוויין:

— מײַן זאַק מיט זינד, מײַן זאַק מיט זינד!

— אורשוליאַ, ניט דײַנע די זינד, קאָנסט זיך איבערצײַגן.

אַ יונגע אַנטבלויזטע פרוי אין אַלט-גראָען פאַררייכערטן גאָלד פון דער קאָפּטשענדיקער ליכט, אויפן הינטערגרונט פון רויטע ציגל, בינדט פונאַנדער אין בעט, זיך שטיקנדיק פון טרערן, דעם ערדענעם צעאַקערטן זאַק און פּלוצעם דערלאַנגט ער זי פון זיך אַ שלײַדער ווי אַן עלעקטרישער שטראָם — און אַ מתים-ריח גיט אַ שלאָג אין קאַמער:

אַ טויטער יינגל — אַ צעבראָכענע סקולפּטור פון בלאָען, דורכזעיִקן מאַרמאָר, די האָר, אַ לאָרבערקראַנץ פאַרפלאָכטן אַרום דעם שטערן, און די אונטערשטע ליפּ, אַ ליגנדיקער פּרעגצייכן, קוקט אָן פון זאַק אַרויס מיט קברדיקע בליקן די צוויי געשטאַלטן.

— קאָליאַ, ווער איז דער יינגל, ווער איז דער טויטער מלאך?

ער ציט אַריבער דעם זאַק איבער דער צעבראָכענער סקולפּטור און דערציילט:

— ווער איז דער טויטער מלאך? ס'איז יוליק, מײַן צען־יעריקער פרײַנד. אויף אַ דעמב, אין אַ שנייִקער נעסט, האָב איך דערזען לעבן דער אָזערע נאַראַטש אַ פאַרשנייטן יינגל. זײַנע ווונדן האָבן געלויכטן דורכן שניי, ווי דאָ אין קאַמער דאָס געבליץ דורכן שײַבל. אַרום דעמב האָט זיך געדרייט אַ וואָלף מיט אַ צעגריזשעטן שאָטן. קוים כ'האָב זיך צו אים דערנענטערט, איז דער וואָלף, מיטן שאָטן אין די ציין, פאַרשוווּנדן.

איך האָב אַראָפּגענומען דעם יינגל פון דעמב. ער האָט אויסגעזען ווי אַ פאַרפרוירענע סאָווע. און שטעל זיך פאָר, אורשוליאַ, מיר האָבן זיך דערקענט: אָט די, וואָס איז אַרומגעשוווּמען אין מײַן לײַב ווי אַ נאָדל, איז געווען זײַן שוועסטער. און ווייסטו ווער ס'האָט אים אין שטאָט, איידער ער איז געקומען אין וואַלד, געראַטעוועט? ניט צו גלייבן — אַ היצל! ווען אַ האָרדע צווייפיסיקע פײַערן האָבן זיך געיאָגט נאָך מײַן יונגן פרײַנד, האָט אַ היצל פאַרוואָרפן איבער זײַן האַלדז אַ פּעטליע און אים באַהאַלטן צווישן געכאַפּטע הינט אין וואָגן.

זינט איך האָב געפונען דעם יינגל אויפן דעמב, איז ער געוואָרן מײַן שוואַרצאַפּל.

צוריק אַ חודש, ווען די ערשטע פיאַלעטע בוטשאַנען האָבן אַ ציי געטאָן אַ וועסנעדיקן שמייכל איבערן וואַלד, האָט דער שונא אַרײַנגענומען אונדזערע מענטשן אין אַ פּאַדקעווע. ס'האָט אויס־

געזען, אַז מיר האָבן בלויז איין וועג: זיך פּאַראייניקן מיט די וואַלדמענטשן פון קאָמאַנדיר טשאַרנאָהוז אויף דער אַנדער זייַט נאַראָטש.

ס'איז געווען אַ פֿאַספאָרנע לבנה-נאַכט.

אין אַ לאַנגער שורה, ווי מוראַשקעס, ציִען מיר איבערן אייַז פון דער אָזערע.

יוליקן טראָג איך אויפן אַקסל. אַ לעבעדיקע תּפילה. אויפן דעמב האָט ער אָפּגעפרוירן ביידע פיסלעך. באַבסקע רפואות האָבן ווינציק געהאָלפן. זייַן אָטעם און מייַנער — איין אָטעם. ניין, מיר האָבן זיך ביידע געביטן מיט די אָטעמס.

אין מיטן אָזערע, אוים בערגלעך שניי, האָט פּלוצעם זיך אַ הייב געטאָן דער שונא. די נאַכט, אַ פיאָלעטער פּאַזשאַר, האָט אָנגעצונדן אין אייַז אונדזערע פּנימער. איך האָב אויסגעוואַשן מיט בלוט מייַנע אויגן, די שווערדיקייט פון שניי און פייַער זאָל ניט ווערן טעמפּ, און מיט דער לעבעדיקער תּפילה אויפן אַקסל, און מיט פּים וואָס זענען געוואָרן חיות, לויף איך צווישן קוילן אַלץ נענטער, נענטער צו די יאָדלעס אויפן אַנדערן ברעג. און דאָ — ערשט אַ וואָלף, אַ גרינער פונקען-שפּריצנדיקער וואָלף, מיט זייַן שאָטן אין די ציין, יאָגט, יאָגט זיך נאָך אונדז ביידן, און שוין דערלאַנגט ער אַ שפּרונג אויף דעם ייִנגל, דעם פאַרקלאַמערטן אַרום מייַן האַלדז. נאָר אין יענעם אויגנבליק, ס'קלינגט ווי אַ מעשׂהלע פון תּנך, ווען דער וואָלף איז געהאַנגען אין דער לופטן, האָט דעם שונאס קויל אַדורכגעהאַקט זייַן שאַרבן.

אין אייניקע טעג נאָך דער שלאַכט, זי איז געבליבן פאַר־קריצט אין דער אייַזיקער מגילה, איז יוליק פאַרשוווּנדן. ווי אַזוי? ער איז דאָך קוים געשטאַנען אויף די פיסלעך? אויף דעם קאָן איך ניט ענטפערן. האָב אים לאַנג-לאַנג אַרומגעזוכט און ענדלעך אים געפונען לעבן טויטן וואָלף.

יוליק האָט באַוויינט זײַן רעטער. כ'האָב ניט געקאָנט אים אוועקנעמען פונעם טויטן וואָלף.

— ס'איז ניט קיין וואָלף — האָט ער געטענהט, — אַ הונט, אַ הונט! איין שטערן האָט באַשיצט ביידן, ווען דער היצל האָט זיך דערבאַרעמט איבערן יינגל און אים באַהאַלטן אין וואָגן. שפּעטער, באַנאַנד מיטן באַפרײַטן הונט, איז ער געקומען אין וואַלד.

בײַ נאַכט, ווען יוליק איז געשלאָפן אויף דער אָזערע, צוגעטוליעט צו דער אַײַזיקער פעל, האָב איך צוגענומען פון אים די באַשעפעניש און ערגעץ באַגראָבן. נאָר דער יינגל האָט ניט אויפגעהערט כליפּען:

— איך וויל צו אים, וואָס איז אַרײַן אין דער לבנה...

פון דעמאָלט האָט ער ניט געגעסן. בלויז אײַז געשלונגען. און אַליין געוואָרן אײַז. אַ פאַרפרוירענער ניגון.

זאָג אַליין: זאָל איך מקבר זײַן יוליקן אין אַ זומפּ? איבערלאָזן אין זשאַווערדיקן הפקר זײַן געביין? אַ חודש האָב איך געטראָגן מײַן טויט ברודערל אויף דער פּלייצע. איך וויל אים באַערדיקן אין שטאָט פון זײַן געבוירן. אורשוליאַ, וויפל איז דער זייגער?

— דרײַ.

— ניט פאַרשפּעטיקט. ביז באַגינען וועל איך אַלץ באַווײַזן.

— קאַליאַ, אין שטאָט איז פול מיליטער. אויף דער גרינער בריק הענגען חברים.

— רעגן איז אַ גוטער פאַנצער. די הימלישע חילות וועלן פאַריאָגן די ערדישע. אַ רידל, אַ קליינער רידל איז דאָ פאַראַן?

אורשוליאַ טוט זיך אָן אין קאָפּלס קליידער, וואָס ער האָט איבערגעלאָזן מיט אַ יאָר צוריק אין מאַנאַסטיר. זי קומט מיט אַ רידל און שטעלט זיך לעבן בעט.

— קאַליאַ, דער פאַנצער וועט באַשיצן ביידן!

קאַפּל נעמט דעם זאַק אויף דער פּלייצע. ווידער זעט ער אויס אין זײַן געבויגנקייט: אַ שוואַרצע האַלבע לבנה באַזיימט מיט גליִענדיקע ראַנדן.

אורשוליאַ ריגלט אויף די טיר. און איידער זיי קנוילן זיך אַרויס פֿון קאַמער, נעמט זי מיט דעם לײַלעך פֿון בעט אונטערן מאַנטל.

און די ליכט — אַ קאַרליק מיט אַ ברענענדיקן הויקער — באַגלייט מיט איר לעצטער וואַקסענער טרער די לוויה אין רעגן.

ער געדענקט שוין אַליין ניט ווער ס'האָט אים פאַרטרויט די געהיימעניש.

קאָן זײַן אַ חלום.

אַ חלום-קאַרליק, אויף קוועקזילבערנע פיסלעך, האָט זיך אַרײַנגעגנבעט אין זײַן נשמה, דורך אַ פענצטערל אַזאַ, וואָס ער האָט פאַרגעסן אינעווייניק צושליסן און אים דערציילט דעם סוד.

ס'קאָן אויך זײַן, אַזוי מיינט ער, אַז דער זקן, וואָס האָט זיך אויסבאַהאַלטן אין אַן אוהל אויפן בית-עולם און געוואַרט ביזקל זײַן לאַנגע פּורפּורנע באָרד, ווי אַ צווײַג ראַבינעס, וועט אַרײַנוואַקסן אין דער ערד און אים צוּוואָרצלען צו די טויטע — האָט עס אים דערציילט מיט זײַנע שטאַמלענדיקע ליפּן.

און אפשר — ער קאָן ניט שווערן אַז נ י ט — האָט דעם סוד אים אויסגעקלאַגט אויף מאַמע-לשון אַ קוקאַווקע.

ער געדענקט ניט ו ו ע ר, נאָר עמעץ האָט אים אין יענער צײַט אַרײַנגעשושקעט, אַז דאָרטן-און-דאָרטן, אויף טאַטערשע גאַס אין אַ ברונעם, איז באַהאַלטן אַ קעסטעלע פון פּימסנהאָלץ, וואָס איז פול מיט די טײַערסטע דימענטן — איינציקע אין דער וועלט.

דער פײַערדיקער עק פון מלחמה האָט זיך נאָך געצויגן דורך דער טויטער שטאָט, ווי אַ ריזיקע, פּרעהיסטאָרישע באַשעפעניש.

די שוואַרצע פלעצער פון אָפּגעברענטע מויערן האָבן באַלאַ-גערט ליימיקע וואָלקנס, גלײַך די וואָלקנס וואָלטן אַראָפּגענידערט אָפּצובויען די שטאָט...

אין איינער אַ נאַכט האָט דער מענטש, אָנגעטאָן אין פּאַפּירענע בגדים, וואָס ער האָט געהאַט פאַר זיך אויפגענייט

פון שמות פון הייליקע ספרים, זיך געלאָזן פון בית-עולם צו טאַטערשע גאַס אויפצוזוכן דעם ברונעם.

ווײַל כאָטש ער איז געווען עלנט ווי אַ פינגער, האָט די מעשׂה מיטן קעסטעלע פון פּימסנהאָלץ דערוואָרעמט זײַן געביין.

לאַנג זוכן דעם ברונעם האָט ער ניט באַדאַרפט. די לבנה האָט מיט בליציקן שימל אַרומגעלעקט זײַנע ווענטלעך און דערבײַ איז געלעגן דער ברונעמשטאַנג, ווי אַ תּליה וואָס קניט פאַרן געהאַנגענעם.

און דער מענטש האָט אַרײַנגעקוקט אינעווייניק און גאָרנישט ניט געזען, ווײַל זײַן פּנים איז באַקלעפּט געוואָרן פון שפּינוועבס בײַם בייגן זיך איבערן מויל פון ברונעם.

האָט ער צעריסן אויפן פּנים די בלינדע שפּינוועב-נעץ און אַרײַנגעוואָרפן אין ברונעם אַ שטיין אויסצומעסטן, ווערליק דער צײַט פון זײַן פאַלן, די טיפעניש.

דער שטיין האָט אים געענטפערט.

און דעמאָלט האָט ער פון בוזעם אויסגעפּלאָנטערט אַ שטריק, זי פאַרקניפּט אַרום אַ האָק, און ווי אַ קוימענקערער אין אַ קוימען זיך אַרונטערגעלאָזן אין ברונעם.

לעבלעך איז געווען דאָס וואַסער ווי דאָס האַרץ פון אַן אָקאָרשט געשטאָרבענעם.

און ערשט דעמאָלט ווען די לבנה, ווי אַ פּערלנע טורקלטויב, האָט אַרויסגעפליגלט מיט אַ זיפץ פון ברונעם, האָט דער מענטש אויסגעפונען אונטערן וואַסער דאָס קעסטעלע פון פּימסנהאָלץ, אין בוזעם עס באַהאַלטן, און זײַנע ביינער האָבן געזונגען בײַם אַרויפ-ציִען זיך אויבן.

דער מאָרגן-שטערן איז געהאַנגען איבער דער געגנט ווי אַ טראָפּן בלוט.

און דער מענטש איז געלאָפן איבער טליִענדיקע האַלאָוועש־קעס, ביז וואַנען ער איז דערלאָפן צום אַלטן בית־עולם.

ערשט דאָרטן, מיט אַ קלאַפּנדיק האַרץ, און מיט אויגן ווי ווילדע מאַנבלומען, האָט ער איןביידע הענט אַרײַנגענומען דעם אוצר און עס געהאַלטן אַנטקעגן.

און ער האָט דערזען אַ — שאַרבן.

אַ שאַרבן ווי אַלטער פּאַרמעט, מיט שטוינענדיקע צוויי לעכער און מיט אַ קלוגן, לעבעדיקן שמייכל, האָט אים אָנגעקוקט אין דער מפּולת און — ניט אויסגערעדט קיין וואָרט...

— שאַרבן, ווי איז דײַן נאָמען?

און אַז די ציין די פּאַרביסענע פונעם שאַרבן האָבן אויף דעם ניט געענטפערט, האָט דער מענטש מער ניט אויסגעהאַלטן און אים אַ שלײַדער געטאָן אָן דר׳ערד ווי משה די לוחות...

נאָר באַלד איז אים געקומען אויפן רעיון, אַז דער שאַרבן איז ענלעך צו זײַן טאַטן.

האָט ער באַדעקט מיט קושן דעם לעבעדיקן שמייכל און זײַנע פײַערדיקע טרערן האָבן זיך איבערגעגאָסן אין דעם שאַרבנס לעכער.

בײַם קושן אים האָט ער דערפילט אַ היימישקייט. אַ וואָרע־מער ניגון האָט זיך צעשפּילט אין זײַנע אָדערן.

אָבער פּלוצעם האָט אים אַ ווייסטער כּח אַ זעץ געטאָן אַהינטער:

— ניין, ס׳איז ניט דער טאַטע, יענער האָט אַזוי ניט אויסגעזען...

און ער האָט נאָך אַ מאָל אין ביידע הענט אַרײַנגענומען דעם שאַרבן און ווי אַ הונט אַ צעשלאָגענער דערלאַנגט אַ וואָיע:

— ווי — איז — דײַן — נאָ — מען?!

און דעמאָלט האָט דער מענטש דערהערט זײַן אייגענעם נאָמען...

און ער האָט דערפילט, אַז דער קאָפּ, וואָס ער טראָגט שוין אַזוי פיל יאָרן אויף די אַקסלען, איז ניט זײַנער.

האָט ער אויף זײַן קאָפּ אַרויפגעטאָן דעם שאַרבן, און צו־האַלטנדיק אים אַזוי מיט ביידע הענט, אין די פּאַפּירענע בגדים, וואָס ער האָט געהאַט פאַר זיך אויפגעניייט פון שמות פון הייליקע ספרים — האָט ער זיך אַוועקגעלאָזן איבער דער טויטער שטאָט צו באַגעגענען די גאולה...

אַז באָמקע, נאָך אַ יאָר פּינצטערניש, האָט אין דער באַפרײַ־טער שטאָט זיך אַרויסגעהויבן פון די קאַנאַלן, האָט ער דערמאָנט אָן אַ בירגער פון פּאָמפּיי, וואָס די לאַווע האָט אים באַגאָסן מיט צעשמאָלצענע דימענטן.

זײַנע דינע, דורכזעעוודיקע פּיס, לעבעדיקע טײלן פון אַ טויטער שפּין, זענען שטײַן געבליבן אין אַ שמאָל געסל — אַ שוואַרצער אָרון.

די זון איז אים באַפאַלן ווי אַ הײשעריק.

מויערן פון בײדע זײַטן געסל — שפּילצײַג פון דער קינדהײט.

ראָז און ראָז אין אַ וועלט פון ראָזקײט.

ס'האָט אים ווער אַ צי געטאָן בײַם אָקסל. אַ דרײ דעם קאָפּ — אַ מײַזעלע.

— אָך, דאָס ביסטו, פאַרבענקט זיך נאָך באָמקען? ווײַזט אויס, ניט פאַראַן קײנער, וואָס זאָל דיר זינגען אין קאַנאַל אַ זמרל? נו, מיר וועלן בלײַבן גוטע פרײַנד אויך דאָ. זע נאָר ווי ראָז די מויערן! פון וואַנען אַזאַ ראָזקײט?..

און באָמקע צערטלט זי, די גראָינקע, אויף זײַן אָקסל. דערמאָנט זיך, אַז אַמאָל פלעגט ער אַזוי האַליובען זײַן בלימעלען.

בײַם קלאַנג ב ל י מ ע ל ע פאַרשווינדט די ראָזקײט. די מויערן — ניט קײן שפּילצײַג נאָר לײמענע סקעלעטן. איבער זײ שוועבט אַ וואָלקנדל — אַ מלאך מיט פאַרסאַזשעטע פליגל.

— באָמקע — צופּט אים דאָס מײַזעלע — און וואָס ווײַטער?

זײַן זכּרון — אַ שטעג צווישן זאַנגען. די זאַנגען שנײַדט מען, און מיטן אויסשנײַדן — ניטאָ דער שטעג.

— באָמקע, ביסט אַ מײַזעלע ווי איך, ניט פאַר דײַנטוועגן די באַפרײַטע שטאָט. וווּ איז די נקמה?

דער מלאך מיט די פֿאַרסאַזשעטע פֿליגל טראָגט אַוועק דאָס געסל — דעם שוואַרצן אָרון.

אַנטקעגן, ווי די קאָרעטע פֿון אַ טײַך אָן אויסגעטריקנטן, מיטן זאַמדיקן זילבער פֿון טויטע פֿיש, אַנטפּלעקט זיך פֿאַר אים אַ מגושמדיק ברייטע גאַס אָן אַ לעבעדיק הויז בײַ די קאַנטן, און איבער איר מאַרשירן די נײַע סאָלדאַטן מיט אַן אָרקעסטער, וואָס דערלאַנגט אַזאַ מעשענע מוזיק, ווי דונערן וואָלטן טאַנצן אויף אַ חתונה.

ווען דער אָרקעסטער אין איינעם מיט די סאָלדאַטן ווערט נעלם, בלײַבן נאָך זײַנע קלאַנגען — שטויבזײַלן פֿון צעהאַקטן שטיינקויל.

באָרוועסע ייִנגלעך, מיט קורצע, פֿאַררויכערטע ביקסלעך אין האַנט, פֿירן צווישן די זײַלן אַ געבונדענעם פֿאַרשוין.

— ווער איז דער בר־מזל? — שטעלט באַמקע אָפּ אַ דערבײַיִקן.

— אַ פֿויגל מיט קעשענעס. דער פּריִערדיקער תּלין פֿון שטאָט. מע פֿירט אים הענגען.

— אַזוי, דער תּלין, מײַן תּלין?

און באַמקע נעמט יאָגן איבערן ברוק און יאָגט אָן דעם „פֿויגל מיט קעשענעס".

נאָר איינער וואָס פֿירט דעם געבונדענעם, אַ ייִנגל אין אַ באַראַשקענער פּאַפּאַכע, מיט אַ פּנים אין גרינע זומער־שפּרינקלעך, ווי די זון וואָלט אים באַלויכטן דורך אַ נעץ, שטעלט אָן זײַן ביקסל אַנטקעגן באַמקען.

— בירגער, וווּהין?

— זען דעם תּלין.

— דאָ — ניט. אין בערנאַדינער גאָרטן...

דער זכּרון, אַ מאָלער, מישט אין באָמקען זײַנע פּאַרבן. ער מישט זיי אויף דער פּאַליטרע ווי נשמות. און מיט אַ לאַנגן בליץ טונקט ער אין זיי און מאָלט, מאָלט:

...אַ מערצאָווע נאַכט. בײַם פֿויער אין דער כאַלופּע, ווו ער מיט בלימעלען באַהאַלטן זיך, שלאָגט אַרויס אַ פּאַזשאַר. קעץ יאָמערן אין משוגענער זיסקייט. מיטן קינד אין בוזעם ווי אַ קענגור, שפּרינגט באָמקע פֿונעם בוידעם אין אַ בערגל שניי. זייערע קוועק־זילבערנע שאָטנס ווילן אָניאָגן אַ צווייטע וועלט. די צווייטע וועלט איז אויפֿן אַנדער ברעג טײַך. נאָר הײַנטיקע נאַכט איז באַלעבאָס דער טײַוול. דער אײַזדעק פֿונעם הײמישן טײַך — פּלאַצט. פּלאַצט פֿון געלעכטער. ווי אָקסן בײַם דערשמעקן בלוט רעווען זיינע קריִעס; און איבער זיי — באָמקע און בלימעלע. די טריט געמאָסטן און געוווגן ווי אוצרות. אַ קריִעלע צעווײנט זיך מיט אַ קינדיש געוויין. נאָר טײַוול צו דאַנקען! — אַריבער, אַריבער!

זייער שאָטן אויפֿן ברעג — ווער האָט אָפּגעטאָן אַ פּישוף מיט זייער שאָטן? אַ שאָטן מיט פּיאָווקענע אויגן, אַ שאָטן מיט אַ לעמפּל!

...אַרום אַ קאַרשנבוים ווי אַ ליוסטרע — צוויי תּליות. דער, וואָס מע פֿירט אים איצט אַ געבונדענעם, הענגט צו ערשט בלימעלען. ווי אַ פֿרילינג־בלימעלע צאַפּלט זי אין דער יום־טובדיקער בלאָקייט. און איבער איר — שוואַלבן. צווישערדיקע שוואַלבן.

ווען ער הענגט באָמקען — רײַסט זיך אָפּ די שטריק, און אַ גאָלמעסער פֿאַלט אַרויס פֿון זײַן קעשענע.

— ווי אַזוי האָסטו באַהאַלטן דעם גאָלמעסער? — פֿרעגט דער תּלין.

— ס׳איז מײַן געהײמעניש.

— באַנוצן קאָנסטו אים?

— יע...

— בלײַבסט לעבן. איך באַדאַרף אַ גאָלער.

און אָט זײפֿט ער אים די מאָרדע, דעם תּלין, און פֿירט מיטן גאָלמעסער. װען עס קומט צום גאָנערדיקן האַלדז, טוט זײַן האַנט אַ ציטער.

— דיר גלוסט זיך איבערשנײַדן, האַ?

— איך לײקן ניט.

— איז װאָס? מורא, האָסט מורא?

— נײן, אַזאַ נקמה איז קײן נקמה ניט, ס׳איז אַ צו קלײנע.

און װײַטער, װײַטער גאָלט ער דעם תּלין, ביז אײן מאָל, װען יענער הוליעט אויף אַ באַל, געראָט באַמקען צו אַנטרינען אין „געהײמשטאָט״.

*

אין בערנאַדינער גאָרטן, צװישן אַקאַציעס, קװענקלט זיך באַמקע. ביי אַ קליאָן, מיט אַ שטריק אויף די צװײַגן — דער פֿאַרמישפּטער תּלין.

— באַמקע — פֿרעגט אים דאָס מײַזעלע — װאָס האָסטו דעמאָלט געמײנט: „אַזאַ נקמה איז קײן נקמה ניט, ס׳איז אַ צו קלײנע״?

— כ׳האָב געמײנט... איך האָב דעמאָלט געמײנט...

צום טײַװל! ער קאָן ניט ענטפֿערן.

נאָר באַלד — אַ מאָדנער אײַנפֿאַל, אַ געדאַנק װי אַ פֿאַלנדיקער שטערן: ער װעט צולויפֿן צום ייִנגל אין דער באַראַש־קענער פּאַפּאַכע, דערצײלן אים זײַן שײכות מיטן תּלין, און זאָל ער

אים אַצינד דערלויבן, מיטן זעלביקן גאַלמעסער, נאָך אַ מאָל דעם תלין אַרומגאַלן. און לאָמיר הערן איצטער דעם זיגערישן קול:

— דיר גלוסט זיך איבערשנײַדן, הא?

נאָר ווען באַמקע האָט איבערגעלעבט די נקמה אין געדאַנק, האָט זיך צעלאַכט דאָס מײַזעלע.

און באַלד איז ער אַוועק פון בערנאַדינער גאָרטן, אַוועק צום הויז ווו בלימעלע איז געבוירן, און אײַן שטאַרקן קוש געטאָן זײַן צעפּלאַנעם רויטן ליים.

אַזאַ וועט שוין בלײַבן די נאַכט: אַן אַלטע, אַ פאַרזעסענע ביז אין גראָען צאָפּ אַרײַן.

די לבנה, וואָס האָט אַלע אירע נאָענטע איבערגעלאָזן אויף דער ערד און קיינעם זעט זי ניט, זאָגט ווידוי אויף איר מירמלנעם טויטנבעט פאַר דער איינציקער באַשעפעניש אין שטאָט, דעם קברן ליימע, וואָס קאָרטשעט זיך אונטן, אויף רודניצקער גאַס, אין אַ קופּע זיפּצנדיקע בלעטער.

ליימע, וואָס זינט ער געדענקט זײַן פּנים, איז ער אַ קברן, ער, וואָס האָט פאַרזייט מיט מענטשנקינדער אַ האַלבן בית־עלמין, וועט שוין מער קיינעם ניט מקבר זײַן.

קינדער, זקנים, אַלע דאָ געבירטיקע, אַלע זענען אַרײַן אין מלכות פון די שטערן. צו ערשט — געוואָרן פלאַמענדיקע שײַטן. ביינערנע ווינטן, אין צעפליקטע העמדער מיט מגן־דודס, האָבן צעטראָגן און צעהאַנגען איבערן שאַרבן פון דער וועלט זייערע פונקען אין אַ בלוטיקער קרוין.

פאַרשעמט זײַן בית־עלמין.

פאַרשעמט די מצבות.

דעריבער זינקען זיי מיט געבויגענע קעפּ, עלעהיי באַליי־דיקטע מחותנים, ווען די כּלה איז פאַרשוווּנדן פון אונטער דער חופּה.

פאַרשעמט איז ליימע.

— רידל, ווּ ביסטו, מע דאַרף מקבר זײַן די לבנה...

אַצינד זעט ער די לבנה מיט זײַן גלעזערן אויג. אויף דעם אַנדערן הענגט אַ שלאָס. דער זילבערנער שליסל איז ניט מער אויף דער־וועלט.

אַמאָל, אַ האַלבן יאָרהונדערט צוריק, האָט אים אַ ווילדע בין אויסגעשטאָכן דאָס לינקע אויג.
די מעשׂה מיט דער ווילדער בין איז פאַרשריבן אין אַ פּינקס:

אין אַ שיינעם זומערטאָג, ווען ליימע האָט אַראָפּגעלאָזן אַ מת אין קבר, איז מיטגעפלויגן אין גרוב דעם בר־מינַנס נשמה פאַרשטעלט אין אַ ווילדער בין. באַדאַרפט אײַנרוימען אַ סוד איידער מע געזעגנט זיך אויף אייביק.

ליימע, אַ פּראָסטער חי־וקים, האָט ניט באַנומען די שפּילערײַ פון גײַסטער. אים איז ניט געפעלן דער גאַנצער קונקל־מונקל, און ער האָט אַ זעץ געטאָן די בין מיט זײַן ליימיקער לאָפּעטע.

די בין האָט אַרויסגעלאָזן אַ קינדעריש געוויין. איר געשליפן, זוניק פּנימל האָט באַקומען דעם אָנבליק פונעם טויטן. איין מינוט־קעלע שפּעטער האָט מען דערהערט אַ קוויטש. ליימע האָט זיך געכאַפּט פאַרן לינקן אויג, ווו די ווילדע בין איז אַרײַן ווי אין אַ בינשטאָק; און דאָס אויג איז באַלד אויסגערונען אין אַ רויטן זשיפּענדיקן וואַקס אונטער דער קברנס האָריקער לאַפּע.

שטאָט איז דעמאָלט געגאַנגען אויף רעדלעך. זײַן קברנשאַפט איז געשטאַנען אין קאָן. מ׳האָט אים ניט צוגעלאָזן צו אַ חשובערן מת. נאָר ליימע האָט ניט נאָכגעגעבן און די „רעדלעך" זענען געוואָרן שטיל. אַ דאָקטאָר מיטן נאָמען צירולניק האָט אים אַרײַנ־געשטעלט אַ גלעזערן אויג, אַזוי בלאָ און כּמעט אַזוי גרויס ווי אַ הינערשער פּופּיק. און צוזאַמען מיט די גרודעס ערד אויף דעם זאַרעטשער בית־עלמין האָט ליימע באַגראָבן די מעשׂה וועגן דער בין.

*

ווינטן, ווי קעץ ביַים פּאָרן זיך, מיאַוקען אים צוקאָפּנס. ניטאָ קיין גואל. די מתים זענען וויַיט. זאָל אים איינער צוטראָגן אַ קענדל וואַסער...

— עי, רידל, ווו ביסטו, מע דאַרף מקבר זיַין די לבנה !

נאָר זיַין רידל, זיַין בית־עלמנדיקע וויַיב, קאָן ער ניט אָנטאַפּן. שאַ. אָט וואַנדערט זיַין רידל איבער אים. וואַנדערט אַליין צווישן הענגענדיקע פונקען. זי גראָבט, זיַין רידל, דעם קלינגענדיקן אין־סוף.

ליימע ציט אויס אַ לאַנגע האַנט צו דער לבנה. לייגט צו אַ שטערן צו אירע נאָזלעכער.

דאָס זילבערנע פּעדערל גיט זיך ניט קיין צאַפּל...

דעמאָלט — איך האָב אַליין געזען — איז די ווילדע בין אַרויסגעפלויגן פון זיַין גלעזערן אויג און אַריַינגעשטאָכן אין מיַין האַרץ איר לעצטן פיַיערדיקן האָניק.

1953—1954

אינהאַלט

אָדע צו דער טויב

אָדע צו דער טויב . . . . 16—7

העלפאַנדן ביַי נאַכט

אַלע רוישן, אַלע קלאַנגען שלאָפן 19
ביים נילוס 20
אויגנטאַנץ 21
רעגנטאַנץ 22
פיגמייען־טאַנץ 24
אַ מעטעאָר אין מידבר קאַלאַהאַרי 25
אאַזיס 26
אין אַנהייב 28
זונגאַ 29
העלפאַנדן ביי נאַכט 30
בית־עולם פון העלפאַנדן 32
די קונסט פון טאַטוירן 33
דער שוואַרצער קיניג 34
דער אייביקער 36
ליבשאַפט 38
דער מאַלפע־סוחר 39
ליד פון אַ קראַנקער מיידל 40
ליבעליד 41
די שענסטע 42
פול איז הייגט דער טייך 43
ליד פון אַ טויט־פאַרמישפטן 44
קלאָגליד פון אַ יונגער אלמנה 45
דימענט־מיידל 46
דערמאָנונג פון אַ זולו 47
די כלה פון דונער 49
צו אַ בוים 51
ליד צו דעם האָר פון די וואָלקנס 52
געזאַנג פון די קרעציקע 53
דאָס זעלבסטמאָרדליד פון די הערעראָס 54

דער היישעריק 55
נקמה־טרערן 56
דאָס גראָע פּייער 57
געזעגעניש מיט דער פּייל 58
לאַך ניט פון משוגעגעם 59
דער לייטער 60
די נאַכט און דער טאָג 61
הימען צום שוואַרצן וואַלד 62
לויבליד פאַר אַן אָקס 63
די פייגלשיף 64
דער חלום 66
טערמיטן 68
צו אַ טיגער 72

גרינער אַקוואַריום

גרינער אַקוואַריום 75
די פרוי אין דער שטרויענער פּאַנאַמע 80
קינדערשע הענטלעך 86
די איובטע 88
די לעצטע פון אַלע בלינדע 92
צווישן צוויי קוימענס 94
דער פויער וואָס האָט געזען גאָט 96
דאָס רינגעלע 98
צום אָנדענק פון אַ פעלצל 103
דער טויט פון אַן אָקס 105
הינטערן גאָלדענעם שלייער 107
אַ לוויה אין רעגן 110
דאָס קעסטעלע פון פימסנהאָלץ 118
באָמקע 122
האָניק פון אַ ווילדער בין 127